

MAGNUS AGA GJESDAL

NORA FORSBÄK HÅSKJOLD

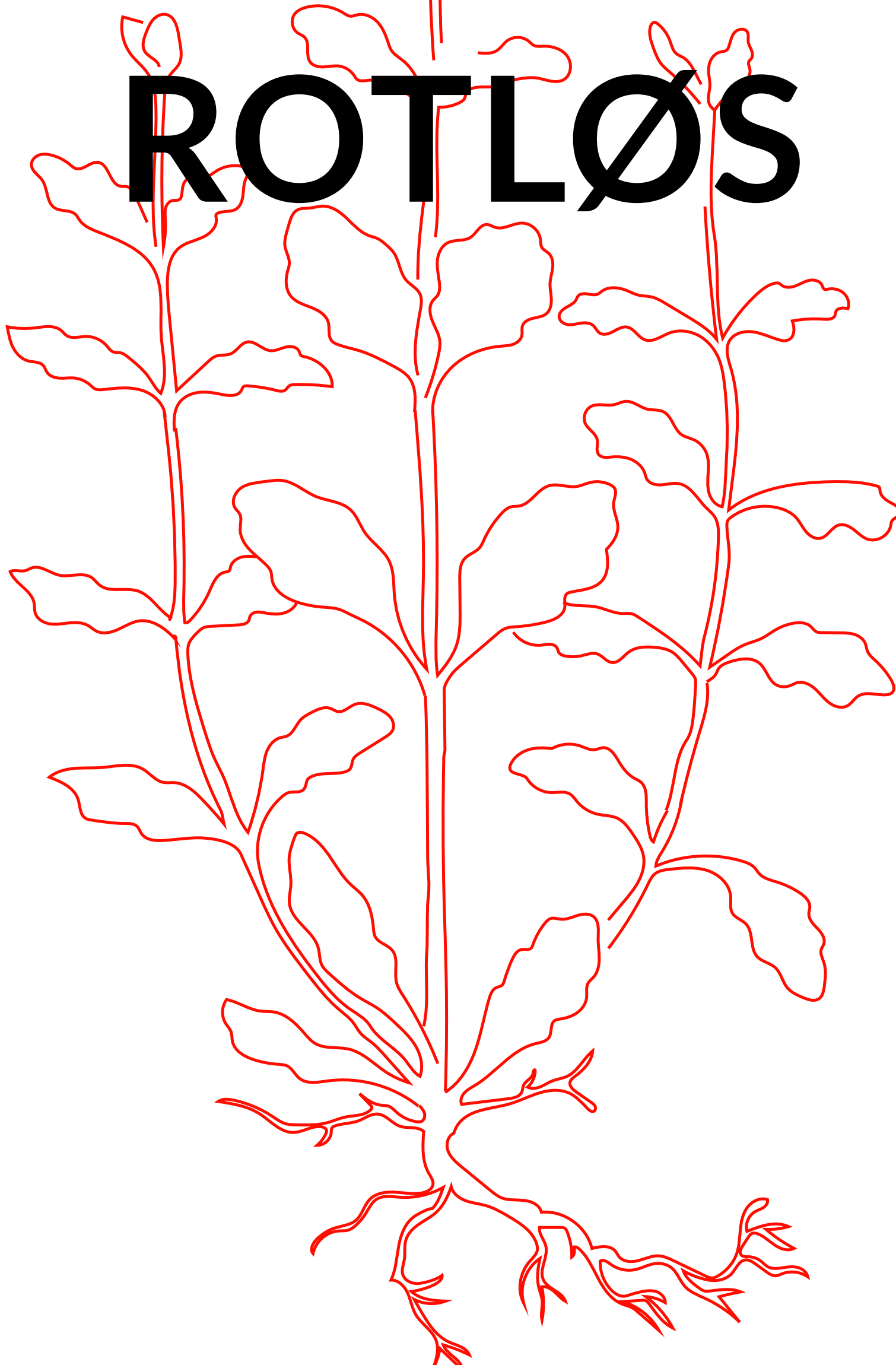
BAS / 2023

Tidsskriftet for **Nordsundet Boligstiftelse**
i **Kristiansund**.

Et dypdykk rundt norske integrerings-
prosesser, allmennboliger og selvbygging.
En samtale rundt å skape et hjem i et nytt
land og muligheten til å bygge seg inn i et
samfunn.

Utgaven inneholder en samling av
intervjuer, samtaler etter studietur
til Kristiansund, diverse statistikk og
kartlegginger, samt spekulasjoner
rundt boligstiftelsens etter-effekter.
Dette i tillegg til refleksjoner rundt
arkitektens prosess

ROTLØS

Kommentar fra Arkitektene: sosial velstand og trygge boliger er også et bærekraftsmål

Rotløs, Et bilde på en prosess og en situasjon uten stabilitet eller tilhørighet. Denne utgaven har integrering som hovedtema, med fokus på boligen.

Tidsskriftet skal leses som et prosessuelt verktøy for diplomoppgaven *Rotløs, mot et rotfeste*, fra Bergen Arkitekthøyskole. Den inneholder en samling av samtaler og intervjuer med fagpersoner og relevante ildsjeler, som vi har vært i kontakt med i forbindelse med oppgaven.

Kristiansund er utgangspunktet for alle artikler. Samtaler med enkeltpersoner om hjemmet, har i all hovedsak foregått i løpet av en to ukers studietur til Kristiansund.

Noen av artiklene er også fiktive spekulasjoner som drøfter ideer og tanker rundt prosjektets fortid og framtid.

Tidsskriftet er laget og produsert på Bergen Arkitekthøyskole, 2023

av Magnus Aga Gjesdal & Nora Forsbak Håskjold

En spesiell takk til

Erle Una Eiane, *for hjelp med gjennomføring av publikasjonen.*

Siste kapittel av *Håndbok for Nordsundet: En alternativ byutvikling for Kristiansund*, handler om å drøfte hvordan et slik prosjekt imøtekommer flere nivåer av bærekraft - **Effekten**. Med dette vil vi vise til FNs bærekraftsmål, verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. I forbindelse med vårt prosjekt, vil vi trekke fram noen punkter som gjelder både økonomisk, materiell og sosial bærekraft.

FNs bærekraftsmål nr 12; å gjøre mer med mindre ressurser.

Den materielle bærekraften dreier seg om å tenke langsiktig når det kommer til forbruk og vedlikehold av våre fysiske omgivelser. Et større fokus på vedlikehold, det å ta vare på det vi bygger, vil øke byggenes levetid og føre til mindre forbruk av verdifulle naturressurser.

Den samme typen vedlikehold trenger også de sosiale strukturene.

FNs bærekraftsmål nr 8: å fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Innledningsvis i håndboken, har vi poengtert hvordan det å føle på tilhørighet, eierskap og mestring knyttet til hjemmet er grunnleggende for å kunne ta del i et samfunn. Likevel ser vi at boligen er en av de viktigste grunnene til økt ulikhet. Det vil si at behovet for et bredere alternativ til boliger for alle er et viktig politisk tiltak, som på nåværende tidspunkt ikke er holdbart.

Vi ønsker med det å understreke sosiale forhold som et viktig bærekraftstiltak, og vil minne om at dette også er velferds mål og et politisk tiltak som må følges opp av kommunene.

FNs bærekraftsmål nr 3: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

Det en klar sammenheng mellom økonomisk utvikling og sosial velferd:

«Utviklingen i helsetilstand og demografi gjør det nødvendig å investere i befolkningens helse, slik at ikke kostnader knyttet til sykdom binder opp stadig større deler av økonomien og dårlig helse reduserer produksjonsevnen i befolkningen.» (Helsedirektoratet (2018) Folkehelse og bærekraftig samfunnsutvikling).

FNs bærekraftsmål nr 11: Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

Vi mener Kristiansund har mulighet til å være en foregangskommune. Dette gjelder å være foran når det kommer til tilgang på gode stabile leieboliger, utenfor markedet, for alle og enhver.

Me dette spekulerer vi rundt effekten av Bofelleskapet i Nordsundet.

Vi mener at en mer fellesskapsorientert boligsektor vil føre til nedgang i behovet for sosialboliger og at flere flyktninger raskere vil kunne være sysselsatt og/eller i utdanning.

Som en konsekvens av flere aktivitetstilbud for eldre utenfor helsetjenesten, vil helsegevinsten hos denne gruppen også få en økning, som igjen bidrar til en reduksjon i behovet for sykehjemsplasser.

I sum har vil dette medføre en stor samfunnsøkonomisk besparelse, som er en positiv bivirkning av en økt trivselen blant befolkningen.

Viktigere enn de økonomiske besparelsene og en høyere sysselsettingsrate, er likevel prinsippet om trygge, stabile boliger for alle. det er helt grunnleggende å møte utfordringene til de i samfunnet som står ovenfor flere utfordringer. At mennesker på flukt, har mulighet til å etablere seg og føle seg hjemme i dette landet, skal være en selvfølge.

Nora & Magnus

Intern Diskusjon

Vi starter med arbeidstittelen Rotløs. En måte å mentalisere et bilde på en prosess og en situasjon uten stabilitet eller tilhørighet. Med dette begynner vi tidlig å diskutere hvilke aspekter prosjektet skal inneholde, for å sette noen mål og et rammeverk for oss selv. Dette utvikler seg til en fortløpende diskusjon som følger oss hele veien. Både oss imellom og med de vi møter på vår vei.

Site og tema

Temaet for prosjektet: selvbyggerboliger for flyktninger, legger noen føringer på valg av site. Vi kommer over en studie gjort i Kristiansund, "Boligen som integreringsarena for flyktninger[...]" Vi ønsker å følge opp denne rapporten. Hva har blitt gjort siden 2015?

Sosialantropologi

Essayene blir et viktig utgangspunkt for refleksjon. Her utnytter vi muligheten til å drøfte betydningen av hjemmefølelse og hva selvbyggerpegrepet innebærer i en utvidet betydning, noe mer enn å holde en hammer i hånda.

Gjennom tekst har vi mulighet til å dra inn flere diskusjoner og aspekter i oppgaven. Vi fortsetter å skrive...

Referansestudier

Vi varmer opp til studieturen og ser til referanseprosjekter. Dette samles i et hefte. Vi ser til Svartlamoen boligstiftelse i Trondheim. Etableringen av en boligstiftelse utvikles til et sentralt fundament i prosjektet. Vi formulerer og omformulerer. Hvilke muligheter finnes for ikke-kommersiell boligbygging i dag?

Selvbyggerprosjektene i Meland kommune er et spesielt viktig utgangspunkt for vårt program. Hvorfor blir ikke slike prosjekt kopiert i andre kommuner, når de viser til så positive ringvirkninger? Hva kan vi ta med oss i prosjektet vårt? Hvordan kan vi inkludere flere inn i selvbyggeraspektet?

Studietur (2 uker)

I en varebil kjører vi opp til Kristiansund med et diskusjonsbord for å invitere til samtale. Vi møter Rim, Zamda, Muhoza, Muhammed, Geir, Randi og Lille. Spiser mat fra Kongo. Tegner og bygger modeller med Tømrerlinja på Kristiansund VGS. Vi snakker om hjemmet. Om byen og om det å integrere seg i det norske samfunnet

Kristiansund

Vi prøver å komme i kontakt med kommunen både før, under og etter studietur. Den dårlige responsen blir utgangspunktet for et mer målrettet fokus på å hvordan å invitere kommunen inn i prosjektet og å oppmuntre til samarbeid. Hvordan kan vi jobbe imot silokammertenkning?

Holdepunkt

Stedsanalyse og tomt

Vi ser for oss en hovedtomt med flere satellitter, som videre kan gro utover Kristiansund. Den Gamle Bohustomta i Nordsundet ved Goma, ligger sentralt med direkte kobling til sentrum via sundbåt. Det fofallene industriområdet, rett ved sjøkanten, blir tomta for vår situasjonsstudie. Vi diskuterer eierskap. Hvordan kan beboerne få eierskapsfølelse uten å eie boligen sin?

Prosjektet vokser. På vei mot et rotfeste.

Tidsskrift

Etter flere gode samtaler og intervjuer med fagpersoner og relevante ildsjeler, vil vi finne et format som kan ramme inn mye og ulik informasjon. Tidsskriftet skal være et levende dokument og et verktøy for å drøfte ideer, tanker og spekulasjoner rundt prosjektets fortid og framtid.

Bok

Vi samler prosjektet inn i en manual. Håndboka er en invitasjon til kommunen. Den gir et overblikk av funksjonene i et selvbygger-bofellesskap og hvorfor det er behov for et alternativt sosialt boligprosjekt som sentrerer seg rundt integrering og inkludering. Dette vil gjennomgås fra ulike nivåer kategorisert etter sentrale ledd i en byggeprosess.

Modell og tegning

Designet vokser med modellen og tegningene. Vi skisser i situasjonsplanen. Det blir tidlig viktig å definere rollen til arkitekten. Hvor mye er selvbygget? Hvor mye er selvbestemt? I modellen kan vi teste ut prinsipper, som standardisert stenderverk i store konstruksjoner. Vedlikehold av strukturen skal være enkel. Vi gjør fargetester med pigmenter og linolje for å representere paletten i Kristiansund. Vi diskuterer grad av fellesskap og privatliv.

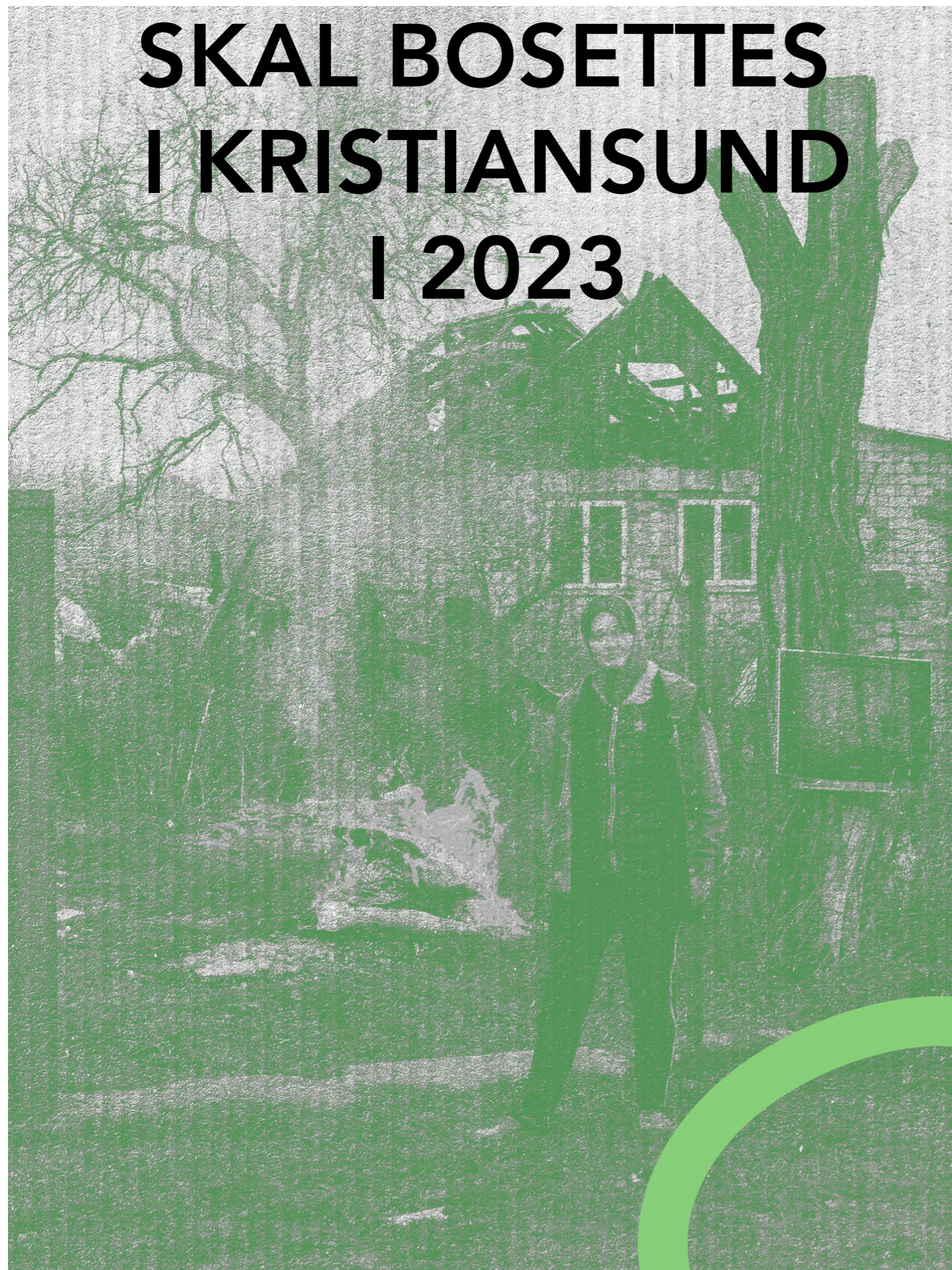
Utstilling

Det å bruke utstillingen som en måte å teste noen prinsipper i designet. Det er en mulighet for oss å være litt selvbyggere på slutten av et hektisk semester. La prosjektet lande, men ikke slutte diskusjonen. Det slutter ikke her.

180 NYE FLYKTNINGER

SKAL BOSETTES I KRISTIANSUND I 2023

Behovet for anskaffelse av gode bolig- og integrerings-løsninger for flyktninger øker

Med bakgrunn i krigen i Ukraina ber Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (IMDi) kommuner om å ta imot til sammen 35 000 flyktninger i 2023. Flyktningtjenesten Kristiansund Kommune viser til tall for det kommende året, med et påfølgende behov for oppfølging og bosetting i kommunen.

- Kommunene spiller en nøkkelrolle i Norges håndtering av det store antallet flyktninger vi forventer vil komme fra Ukraina framover. Skal vi lykkes, er rask bosetting helt avgjørende, sier IMDi direktør Libe Rieber-Mohn.

Økt antall ser ut til å vare

Kristiansund vedtok å bosette 165 flyktninger i 2022 og ved utgangen av året var 158 av disse bosatt. Det samlede behovet for bosetting er ventet å være høyt også i 2023. Kommunen regner med å måtte bosette opptil 180 flyktninger.

Tall fra IMDi viser at innvandrere (inkl. flyktninger) utgjorde 11% av befolkningen ved utgangen av 2022, som på nasjonalt basis ligger på 14%. Overordnet kan man si at hver fjerde innvanderer i Kristiansund kom til kommunen som flyktning. For utenom flyktningsstrømmen fra Ukraina utgjør flyktningene og deres familieinnvandrere 3,1 % av byens innbyggere.

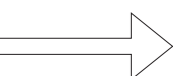
– Det er viktig at kommunene legger planer og bygger opp eget tjenesteapparat for å kunne ta imot flere flyktninger fra Ukraina og andre land framover, sier Rieber-Mohn.

Legger mer press på instanser i Kommunen

Tidligere ansatt i flyktningtjenesten i Kristiansund kommune, Geir Obed Norli, ser at behovet for oppfølging med en økt innsats fra kommunen, er en nødvendighet med det økte behovet.

- Dette arbeidet må i stor grad følges opp av de instanser i kommunen som har fått definert sine oppgaver på dette feltet. Her må også lokalsamfunn, frivillighet og lokalt næringsliv trekkes inn.

Det økte behovet innebærer å fremskaffe hensiktsmessige boliger, administrere stonader, sikre helsetjenester, gjennomføre språkopplæring, sikre barnehage/skoletilbud og ilrettelegge for gode introduksjonsprogram.

Rapport (2015): **Boligen som integreringsarena for flyktninger: Kristiansund på vei mot en helhetlig praksis, ble i 2014 utarbeidet av NTNU samfunnsforskning i samarbeid med Kristiansund Kommune.** Rapporten har tilsynelatende ikke fått tilstrekkelig oppfølging, på tross av det økende behovet. Dette kan til dels skyldes ressursmangel i kommunen.

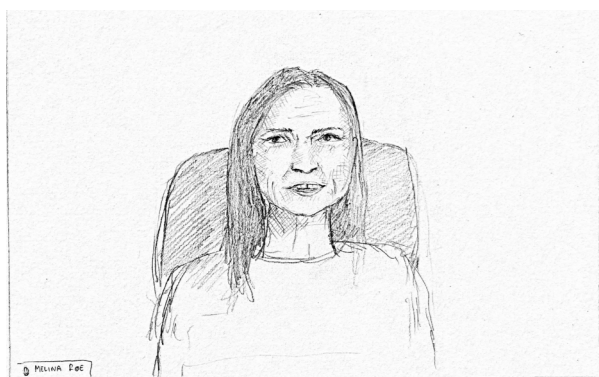
Behov for mer fleksibilitet, åpenhet og oppfølging

Obed Norli mener at boligutvikling i et mer globalt Norge må ta hensyn til mer friksjon i en tid med mye usikkerhet.

- En viktig oppgave er å nyttiggjøre og gi oppfølging av folk i sosiale boliger og spesielt barn. Boligene forfaller også raskt på grunn av mangel på vedlikehold.

Senhøsten 2023 vil det være 345 flyktninger i sitt 1. og 2. bosettingsår i tillegg til flyktningene som ble bosatt i årene 2019-2021. Disse trenger også nøye oppfølging i tillegg til de nyankomne flyktningene.

- Situasjonen knyttet til behovet for bosetting er preget av stor usikkerhet. Det er uklart hvor lenge krigen i Ukraina vil vare, og vi kan ikke se bort ifra at flere flyktninger strømmer vil skje i fremtiden.

Melina Røe er samfunnsforsker ved NTNU og skrev rapporten *Boligen som integreringsarena på forespørsel fra Kristiansund Kommune.*

Boligen som integreringsarena

Kristiansund kommune har tidligere vært engasjert i å etablere alternative boligløsninger for flyktninger, men står fremdeles overfor utfordringer i et økende behov.

I 2014 inngikk NTNU Samfunnsforskning og Kristiansund kommune, med støtte fra Husbanken, et samarbeid med fokus på boligen som integreringsarena for flyktninger. Kommunen ønsket da å endre på sin praksis der flyktningerautomatisk tildeles kommunale boliger ved bosetting.

Kristiansund ønsket i langt større grad at integrering og inkludering skulle være et samarbeidsprosjekt mellom flyktning og lokalsamfunn.

Den gang viste rapporten at det var lite gjennomstrømming i de kommunale boligene, og valg av boliger ved bosetting ble ikke gjort på en særlig planmessig måte. Man måtte i stor grad ta det som til enhver tid var ledig.

Erfaringer fra prosjektet «Stabile og gode boliger for barnefamilier» viste at det er nødvendig med en helhetlig oppfølging, gjerne med en kontaktperson som også kan fungere som en slags talsperson for flyktningen, for å få familier videre i sin boligkarriere.

Fremdeles mangel på sosialboliger

- Per nå kan man si at kommunen mangler rundt 70-80 boliger til flyktninger, sier Obed Norli

På grunn av stor etterspørsel går kommunen mer og mer bort fra å ta i bruk kommunale boliger og over til det private. De er nå avhengige av en kombinasjon.

Rapporten som ble utgitt i 2015 viste til utfordringer når flyktninger må finne boligløsninger på det private markedet alene.

De så at det fortsatt finnes diskriminering i boligmarkedet. Videre var det en manglende systematisert kontakt med kommunen og det private boligmarkedet samtidig som at kommunen erfarte at flyktningene selv har for lite systemkunnskap for å vite hvordan man kommer seg videre.

Behov for alternativer i bosetting av flyktninger med en viss lokal forankring

Rapporten ble skrevet av Melina Røe fra NTNU samfunnsforskning, som mener at prosjektet viser at kommunene selv må lage sine egne løsninger som er tilpasset den lokale situasjonen.

- Synet på sosialboliger i dag er jo at det skal spres mest mulig. Å kombinere flyktninger med andre i et bofellesskap vil være viktig. I tillegg er kommunale boliger altfor dyre og gir dermed en viss usikkerhet.

Det at Kristiansund er en liten kommune ser Røe på som både noe positivt, med at de har flere møtepunkter, og er i mye større grad basert på et mer uformelt nettverk. Hun peker likevel på at dette kan føre med seg problemer.

- Når det kommer til engasjement i saker som alternative bosettingsprogram for flyktninger, møter mange mindre

kommuner problemer når prosjekter går over til drift. Kommunen har ikke ressurser til å holde ansvar for slike prosjekter. Dette fordi de ofte er veldig personavhengig. Når ildsjeler slutter, dør prosjektet ut. Alternative prosjekter trenger en form for forankring som ikke er personavhengig.

Røe har i liten grad vært i kontakt med kommunen i etterkant av rapporten, og flere av hennes kontakter der er nå pensjonister. Hun ser likevel mye potensial i kommunen.

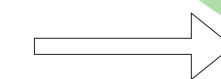
- Kristiansund er ikke en foregangskommune, som skiller seg ut fra andre kommuner, men de har mye potensial og de har vist en villighet og åpenhet til utviklingsarbeid.

Samtidig er det svært viktig at noen tar ansvar og tar de grepene som er avgjørende for å komme et steg videre.

The directorate of integration and diversity (IMDi) is requesting Kristiansund to settle 180 refugees in 2023. In 2022 the municipality settled 158 of the 165 refugees arriving to Kristiansund. Before the Ukrainian refugee emergency, there were registered 747 people with refugee background in Kristiansund which makes for 3,1% of the general population.

The municipality has been interested in finding alternative ways of settlement for refugees, hence the report in collaboration with NTNU Social Research from 2015: Boligen som integreringsarena for flyktninger - Kristiansund på vei mot en helhetlig praksis.

Since then little has been shown of improvements, and the municipality still struggles with providing a sufficient amount of municipal housing leaving them dependent on the private housing market.

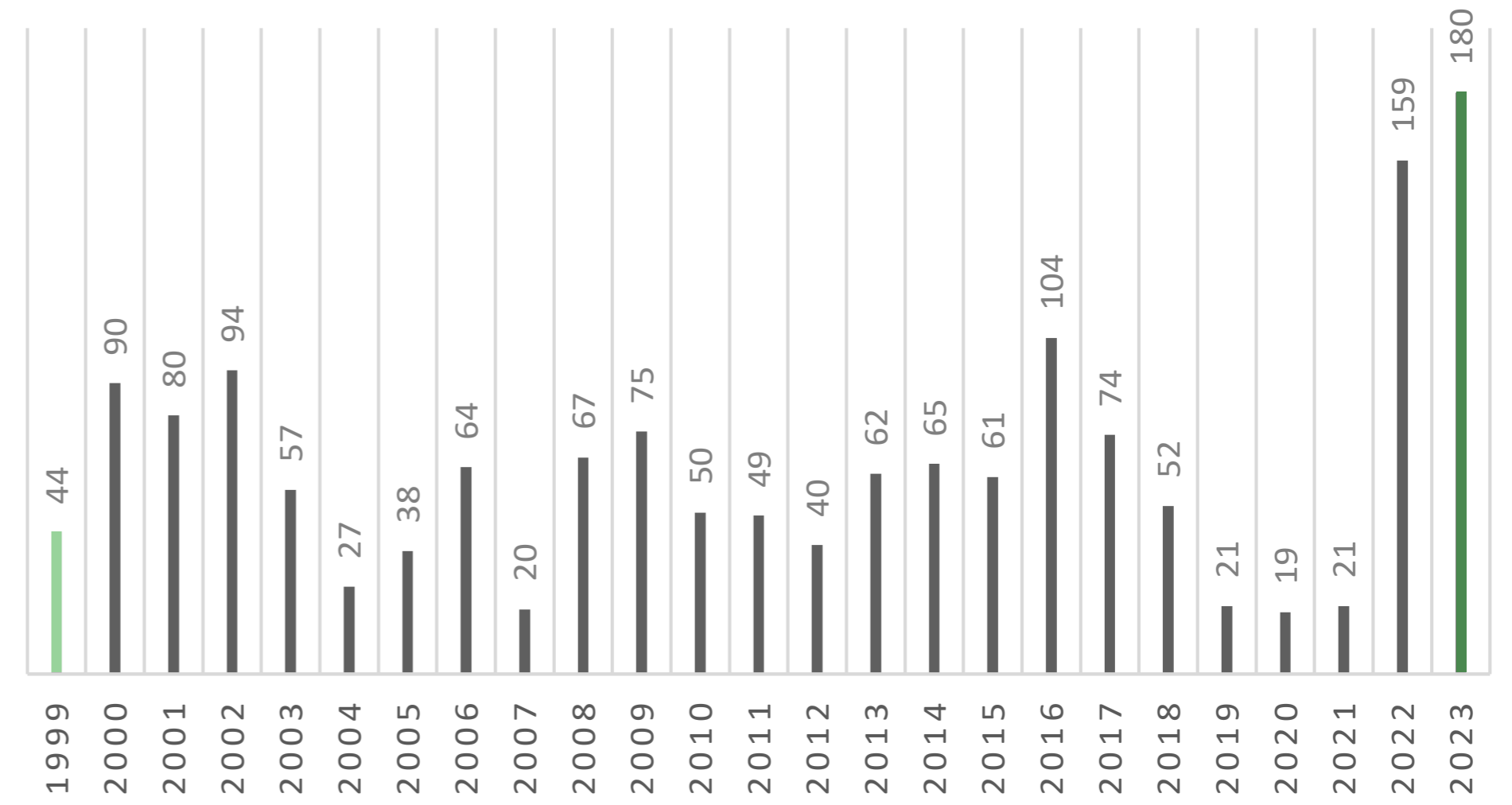

44 bosatte flyktninger i 1999,
180 bosatte flyktninger i 2023,
en 309% økning

ANTALL BOSATTE FLYKTNINGER INKL.
FAMILIEGJENOFRENINGER 1999-2022 (KR.SUND)
(2023=ANMODNING FRA IMDI)

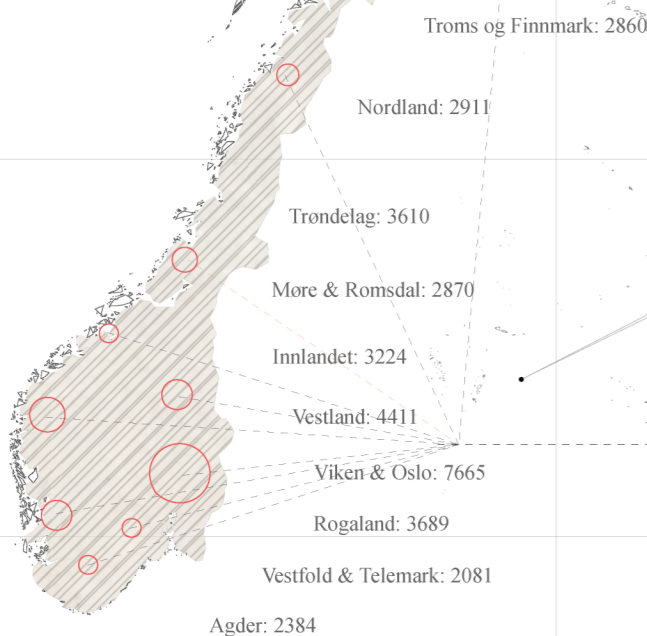
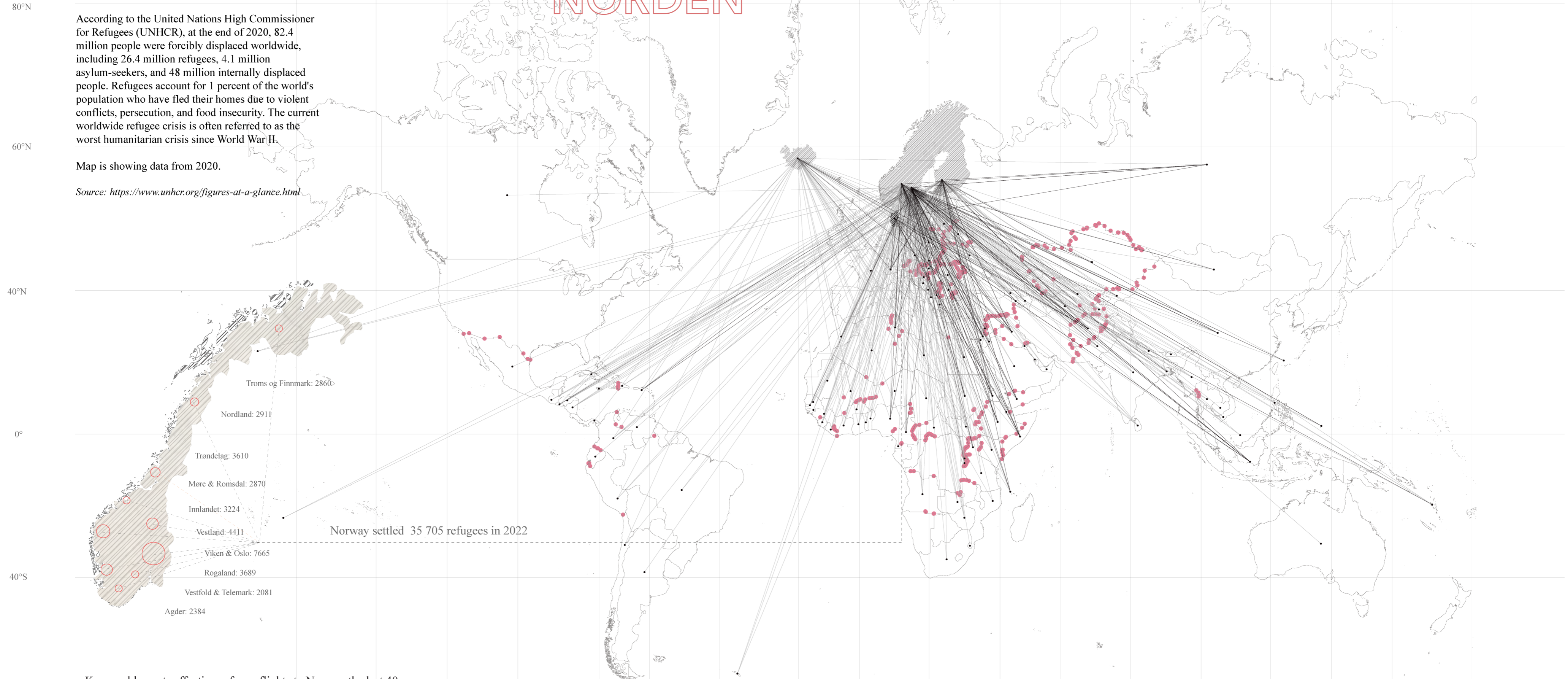
FLYKTNINGSKRISEN OG HVORDAN DEN HAR PÅVIRKET NORDEN

Global movement of refugees and asylum-seekers to Nordic countries

According to the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), at the end of 2020, 82.4 million people were forcibly displaced worldwide, including 26.4 million refugees, 4.1 million asylum-seekers, and 48 million internally displaced people. Refugees account for 1 percent of the world's population who have fled their homes due to violent conflicts, persecution, and food insecurity. The current worldwide refugee crisis is often referred to as the worst humanitarian crisis since World War II.

Map is showing data from 2020.

Source: <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

Norway settled 35 705 refugees in 2022

Key world events affecting refugee flights to Norway the last 40 years:

1973 - 1980	1975 - 1982	1983 - 1990	1992 - 1995	2000 - c.d	2003 - c.d	2012 - c.d	2016 - c.d	2019 - 2021	2022 - c.d	2023 -
Chile: On 11 September 1973, the military launched a coup with persecution of the opposition, with troops surrounding La Moneda Palace. Norway received refugees throughout the 80s	Vietnam: The fall of Saigon 30 April 1975 marked the end of the Vietnam War. The supporters of the South Vietnam government were persecuted and imprisoned.	Sri-Lanka: The ethnic conflict in Sri Lanka is a dispute between the Sinhalese majority and the Tamil minority in Sri Lanka. Norway received mostly Tamil refugees.	Bosnia: The Bosnian War was fought from 6 April 1992 to 14 December 1995 between various groups of mainly Serbs, Bosniaks and Croats for control of the Republic of Bosnia and Herzegovina. In 1993 alone, Norway received about 12 000 refugees.	Somalia: The Somali conflict is a multifaceted dispute triggered by the fall of President Said Barre regime on 27 January 1991. The Somali Civil War is an ongoing conflict.	Iraq: American attacks on Iraq have sent millions of people in flight. In 2016 Iraqis made up the second largest immigrant groups in Norway with a refugee background.	Eritrea: A militarized society in conflict is a result of unresolved disputes with Ethiopia. In 2013 people from Eritrea made up the largest refugee group in Norway.	Syria: The ongoing multi-sided civil war in Syria is fought between the Syrian Arab Republic and various domestic and foreign forces that oppose both the Syrian government and each other, in varying combinations.	2019 - 2021: A reduction of refugees crossing the Norwegian borders. The corona pandemic in 2020 further affected the flow of refugees, due to the lack of travel opportunities.	2022 - c.d: The Russian attack on Ukraine has led to a numerous number of Ukrainian people fleeing to Norway. The war is still ongoing with an uncertain prognosis.	2023 -: An increased polarized world with ongoing political and social conflicts in a number of countries. 117.2 million people will be forcibly displaced or stateless in 2023, according to UNHCR's estimations.

Å SKAPE ET NYTT HJEM SOM FLYKTNING

Det å skape et hjem i et fremmed land, der språk og kultur er ukjent, er en utfordring. Med et presset boligmarked, er det spesielt utfordrende for mennesker i vanskelige økonomiske situasjoner.

Dette henger sammen med utfordringer som det å lære seg språk og skaffe seg en fulltidsjobb, som videre gir mulighet til boliglån. Dette kommer i tillegg til usikkerhet eller manglende kunnskap om systemene rundt bolig i Norge blant flyktninger, i tillegg til diskriminering i det private boligmarkedet.

Likevel handler ikke nødvendigvis det å etablere et hjem nødvendigvis kun om økonomi, eller boligen i seg selv, men det å føle på tilhørighet, eierskap og mestring. Vi har snakket med en rekke flyktninger i Kristiansund om deres situasjon.

”Jeg finner mange utfordringer som språk og kultur. Det er vanskelig å bli integrert i samfunnet”

Språk er en stor utfordring

På norsk-kafé møter vi ulike mennesker som har bodd i Norge i alt fra tre måneder til ti år. Zamda, Muhoza, Paula og Mohammed er enige om at det er utfordrende å lære seg norsk utenom språkopplæringen, ettersom man ikke møter så mange nordmenn til daglig. De som har jobb, jobber enten med andre utlendinger eller alene.

Mangel på norskkunnskaper har for flere av dem gitt konsekvenser og gjør det vanskeligere å få seg en jobb og videre bygge opp nok kapital til bolig.

Paula ønsker å jobbe i eldreomsorgen, og selv om hun har godkjent kompetanse, får hun ikke jobb fordi hun ikke har godkjent norskopplæring.

Aiman og kona har vært i Norge i fem mnd. og ønsker å jobbe som sykepleiere, men må fullføre norsk B3 først. Han forklarer at det å skrive og lese er mye enklere enn å svare på og forstå spørsmål. Han pleier å ta med seg barna sine på “norskprat”, etter at de har spilt sjakk. De lærer norsk veldig raskt, forteller han.

Ensomhet og utfordringer med å etablere et nettverk

Noen føler seg ensomme og savner familien som ikke bor i Norge. De fleste er enige om at det er utfordringer i å holde et nettverk her, men ønsker et trygt sted å bo med familie, med et godt nærmiljø.

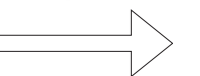
Muhammed er nå student i Norge og har ikke besøkt familien i Sudan siden han kom hit. Han forteller at det har vært vanskelig å danne et nettverk i Norge som enslig flyktning. Han opplever å ha vært mye alene her og synes det er en utfordring å oppsøke andre uten å ha barn.

- Det å ha barn gjør at det er lettere å oppsøke felles aktiviteter der andre familier deltar. Han håper på å etter hvert etablere en familie her.

Zamda fra Kongo har bodd i Norge i rundt fire år. Nå bor også deler av hennes familie her. Hun har flere barn og enda flere barnebarn som ofte kommer på besøk. Hjemmet for henne er et sted der familie og venner samles, ofte rundt mat.

Muhoza og Zamda er enige om at det er vanskelig å komme i kontakt med nordmenn.

Zamdas venn forteller i tillegg at han har hatt store utfordringer med å få seg jobb, mye fordi han ikke har et nettverk her i Norge. Selv om han snakker tilstrekkelig norsk har han ikke kommet gjennom med en rekke jobbsøknader.

”Noe av det viktigste vi kjenner på, som kommer fra land i konflikt, er at vi trenger nærhet og fellesskap.”

Et trygt nabolag med gjensidig respekt

Vi møter en doktorand fra Marokko, som synes det har vært vanskelig å etablere seg i nabolaget og bruker dermed biblioteket aktivt for å prate norsk. Han mener at det flyktninger i norge trenger er respekt og psykisk støtte.

- Jeg finner mange utfordringer som språk og kultur. Det er vanskelig å bli integrert i samfunnet.

Han forklarer videre at han ønsker mer støtte fra kommunen for å få mulighet til å eie eget hus. Han jobber foreløpig i butikk, men drømmer om å få fast jobb på høgsolen, noe som betyr at han må mestre å akademisk norsk.

Et nabolag som gir gjensidig respekt og ro er viktig for han og familien. Han ønsker å få mulighet til å eie et hus med hage og naturlige omgivelser, og kunne gjerne gitt plass til sosiale aktiviteter felles i et nabolag.

Vi møter videre Rim, Malak og Amina på Kafé i Kristiansund. De snakker om et savn om et mer inkluderende og åpent nabolag

- Det er stor forskjell på nabolaget her i Norge og hjemme i Syria, forteller Rim. Der kan du be om hjelp hvis du er syk, og det er vanlig å komme med mat og hjelpe naboene sine. Dette skjer ikke her så mye.

Amina forteller videre at hun synes det er synd at det er en del utskiftninger i nabolaget, som gjør det vanskelig å komme i kontakt med folk. Hun har akkurat blitt kjent med en av sine naboer, men nå skal han snart flytte.

- Noe av det viktigste vi kjenner på, som kommer fra land i konflikt, er at vi trenger nærhet og fellesskap. Det vi ønsker oss er forståelse og trygghet, og mer inkludering, sier Amina

Kommunale boliger gir lite fleksibilitet og påvirkning

Malak har bodd i Norge i 7 år. Hun er foreløpig uten jobb. Språk er en av de største utfordringene hun har hatt når det kommer til det å få seg jobb.

Malak trives godt i Kristiansund, men ikke i leiligheten hun bor i nå sammen med familien. Hun har måtte flytte flere ganger i Norge på grunn av leiligheter i dårlig stand. Leilighetene har hatt rare planløsninger. I leiligheten hun bor i nå, er et av rommene i yttergangen, vekk fra resten av boligen, i tillegg er badet er ganske dårlig.

Det er heller ikke lov å endre så mye i leilighetene. Personlig påvirkning på boligen er veldig liten. Selv kunne hun tenke seg å hatt mer personlig påvirkning på egen bolig. Alt fra interiøret til selve utformingen av den.

Både Rim, Malak og Amina er enige om at leiligheter i Syria og Afghanistan er annerledes. Rommene er ofte større og har høyere tak. Dessuten er familien gjerne samlet på ett plan og ikke delt i ulike etasjer.

Kom som flyktning - eier nå sitt eget hus

Da Rim kom til Norge for 8 år siden bodde hun og familien til sammen ett år på mottak med 3 måneder i akuttmottak. Nå jobber hun som hjelpelærer på Kristiansund VGS. Rim og familien har bodd i Kristiansund siden de kom til Norge. Til å begynne med bodde de i en kommunalt eid tomannsbolig.

Rim og mannen har jobbet lenge for å få boliglån. Fordi ingen av de hadde fulltidsjobb, ble dette veldig vanskelig. De var likevel heldige med å bli henvist til en representant i kommunen for Husbanken, som bisto med å hjelpe dem til å få fullt boligstønad fra Husbanken for å kjøpe en stor enebolig.

Rim eier nå sitt eget hus der hun bor med familien, bestående av syv barn.

Rim har bodd i Norge i over åtte år og har kjøpt seg hus sammen sin man, der de bor med seks av sine syv barn.

Ønsker å bidra til mer inkludering

Selv om Rim eier et hus, kunne hun tenkt seg å flytte slik at hun har mulighet til å bo nært barna sine også i framtiden.

Hun mener det er viktig å ha mulighet til å bo i nærheten av en skole eller barnehage som gir trygghet til barnefamilier. Hun synes også det hadde vært fint med et felles sted å kunne utøve religion. Rim er opptatt av inkludering og kunne tenke seg å bidra mer med sosial organisering og integrering. Hun mener språk er veldig viktig samtidig som det å ta vare på eldre og de som ikke er like ressurssterke.

Rim mener integreringen i Norge er bra, men at det fortsatt krever en del av deg som enkeltperson. Hun nevner at flere flyktninger og utlendinger sliter med å fylle hverdagen, og at hun savner å se en slags timeplan som motiverer til å delta i ulike aktiviteter for å lære seg norsk og føle seg nyttig.

- Det å bli integrert i Norge krever en del av deg. Det er ikke alle som er like motiverte eller har kapasitet til å følge med på det som skjer eller delta like mye i samfunnet.

Frivilligheten er en bauta i samfunnet

Lille jobber fast på Frivillighetssentralen og merker seg et økende behov. Her har de ulike aktiviteter for ulike formål. Dette er en plass for alle og enhver, og for nyakomne skal det være et lavterskel tilbud utenom det som tilbys på voksenopplæringen.

Dette gjelder blant annet norsk-kafé der man kan øve seg på norsk gjennom samtaler over en kaffe. De har også hatt kulturkafeer der folk fra ulike kulturer lager mat fra sitt hjemland. - Det merkes at flere og flere kommunale ressurser blir satt over til oss. Kommunen sparer penger med å sette over mer til frivilligheten. Vi har akkurat fått nye og større lokaler, men ser at det fremdeles er for lite i forhold til etterspørsel og bruk. Lille nevner videre at hun synes Frivilligsentralen skal få bibliotekets lokaler når de flytter over til det nye kulturhuset.

- Det gamle biblioteket er som en stor tung kloss i byen og symboliserer med det en bauta i samfunnet, som frivilligheten er.

Viktig å kunne ”snu rollene”

Lille har selv vært med på et prosjekt som handlet om å hjelpe folk i aktivitet, gjennom sport og fysisk aktivitet.

- Her så vi hvordan rollene fort ble byttet, mellom ”brukeren” og representanten fra NAV. Plutselig var de i en situasjon der de hadde kontroll og var den som kunne lære bort noe. Vi så i dette prosjektet, men også her på frivilligsentralen, hvor viktig det er å få folk i aktivitet og å få de engasjert i noe de liker å drive med.

”Kommunen sparer penger med å sette over mer til frivilligheten”

BOHUS-TOMAT PÅ GOMA BLIR GROBUNN FOR NYTT INTEGRERINGSPROSJEKT

Om noen måneder starter oppføringen av fire nye boligkomplekser med fellesområder til bruk for nabolaget. Dette er byggefase 1 av et helt nytt boligkonsept, og en satsning fra Kristiansund kommune. Prosjektet er rettet mot flyktninger, men skal romme en balanse av både flyktninger, studenter, eldre og andre som ønsker å bo mer "fellesorientert", forklarer en av representantene fra stiftelsen.

Redusert langtidsleie, til fordel for investeringer i fellesskapsprosjektet

Dette er et boligsosialt pilotprosjekt mot bedre integrering og inkludering, som utprøver kostnadsreducerende boligmuligheter, forklarer byrådsrepresentanten. Etter et ønske i 2014 om å se til alternative bolig og integreringsmuligheter for flyktninger, er vi nå stolte av å gi rom til dette satsingsprosjektet.

Dette mener vi, i lys av det nye campuset, vil være med å sette Kristiansund på norgeskartet og tiltrekke seg både unge og eldre som ønsker et alternativ til det nåværende boligmarkedet.

Nordsundet Boligstiftelse er utviklet ved å hente erfaringer fra Svartlamon beboerforening i Trondheim og selvbyggerboligene i Meland Kommune, og skal bestå av langtidsleie-boliger i Strandgaten 18-26 i direkte kobling mot en offentlig "nabolagsøy" på Nordholmen. Boligene i Strandgaten er styrt av stiftelsen, bestående av representanter fra beboerne. Styret består av fire representater fra bofelleskaps beboere med flyktningbakgrunn, to arkitekter, en tømrer, en sosialarbeider og representanter fra flyktningetjenesten i NAV.

Med finansiering fra Husbanken eier og styrer boligstiftelsen boligene. Tomten disponeres av Kristiansund kommune, som en del av en områderegulering med satsing på lokal deltakelse, medbestemmelse og beboermedvirkning. Stiftelsen skal videre sørge for et lavt kostnadsnivå og et stabilt leieforhold under gjengs leie og uavhengig markedspris.

”Med en deltakelses-styrt boligstiftelse, oppfordrer vi til å investere innsats i et fellesskap heller enn å spekulere i et ustabil boligmarked.”

Et alternativ til eier-linja

Det at store deler av kompleksene er selvbygget med arbeidskraft fra beboerne i tillegg til å være tjenesteutsatt til lokale aktører, bidrar til at byggekostnadene reduseres. Materialene skal dessuten være kortreist og ta hensyn til det eksisterende nabolaget og det omkringliggende nærmiljøet.

Samtidig er bo-formatet et alternativ til kjøps- og leiemarkedet. Bofellesskapet er organisert slik at når du signerer en leiekontrakt, får du en meny med ulike oppgaver du kan bidra med. Dette gjør det mulig å få redusert leie i bytte mot "dugnadsarbeid," som kan være det å ta vare på eldre, holde norskkurs for flyktninger, arrangere aktiviteter for nærmiljøet, styre felleshagen, nabolagskaféen eller drive med gratis-utleie av fritidsutstyr osv. Arkitektene mener fellesskaps-løsninger og leieformatet er veien å gå i etableringen av alternative boligløsninger:

- Med et pressende behov for å tenke nytt om det å bo, må vi se til alternative løsninger, slik som Svartlamoen viser til. Med en deltakelses-styrt boligstiftelse, oppfordrer vi til å investere innsats i et fellesskap heller enn å spekulere i et ustabil boligmarked.

Nordsundet boligstiftelse skal bygges på den gamle Bohus-tomta i Strandgaten 18-26, på Goma. Plasseringen ligger rett ved sundbåtstoppet.

Rivningsarbeidet av det felleferdige bygget er snart ferdig og klart for oppføring av fundament.

Foto: Nora Håskjold

En arkitektur for alle

Hvem får mulighet til å bo her?

Alle kan søke om å bo her, så lenge man har et ønske om å bidra med noe, etter evne og kapasitet. Det er likevel et kvoteringssystem der boligstiftelsen sørger for at det kommer inn ¼ av flyktninger, studenter, eldre og andre. Vi i styret ønsker å sørge for en balanse av disse for at bofellesskapet skal bestå av ulike mennesker med ulike nivåer av behov og ressurser, svarer en av representantene fra Nordsundet boligstiftelse.

Er bofellesskapet for alle?

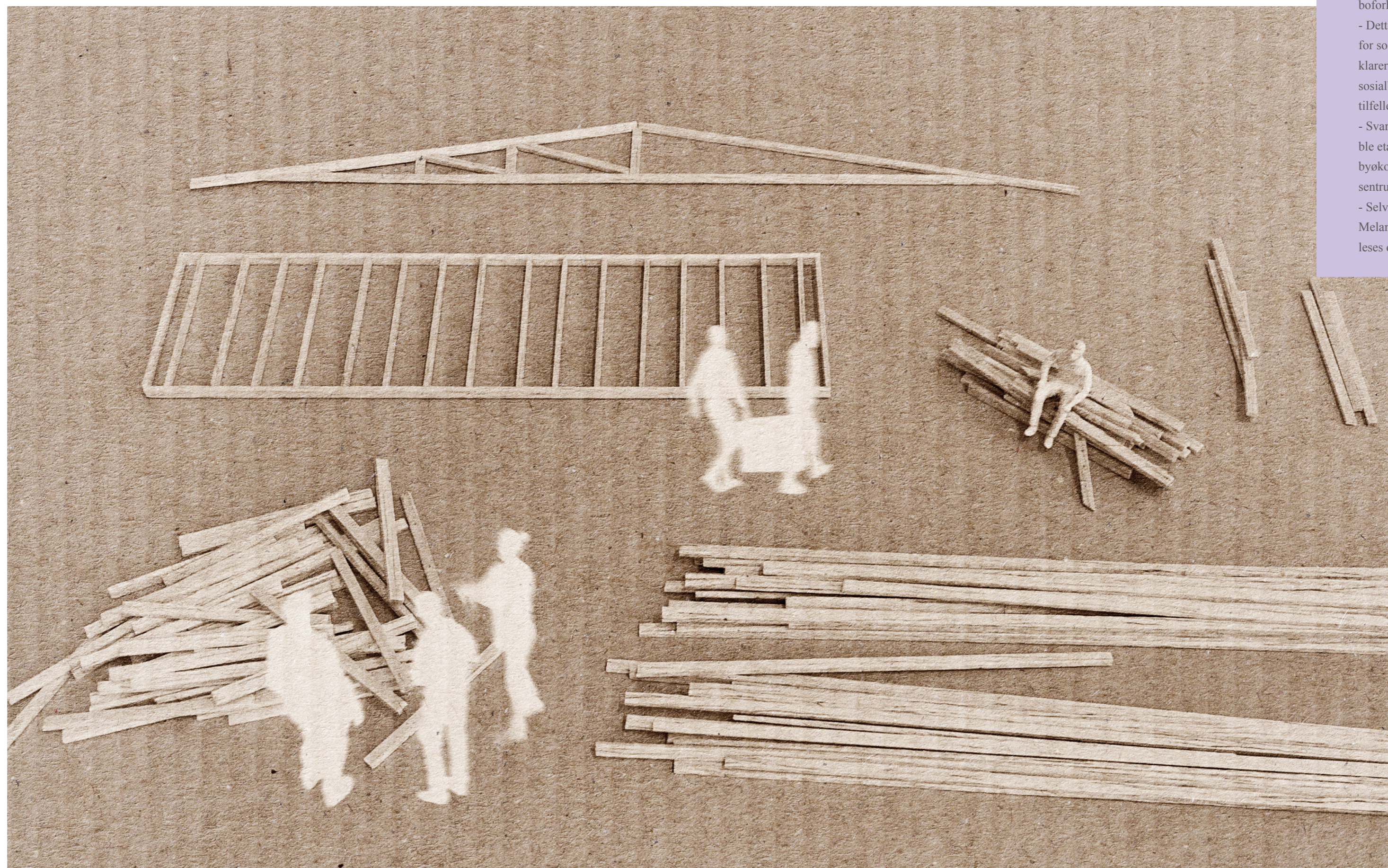
Ja, bofellesskapet er for alle som ønsker å bo her og vi ønsker at alle skal få muligheten til det. Vi ønsker jo at folk skal se potensialet i å dele, men er likevel bevisste på at folk trenger privatliv. Fellesområdene skal kunne brukes av alle, men hver boenhet har også tilgang til eget badrom, kjøkken og stue, forklarer representanten fra styret.

Arkitektene forklarer videre at leilighetene er både romslige og fleksible, noe som gjør at de tåler forandringer over tid. Samtidig er byggene designet slik at de lett skal kunne vedlikeholdes.

Vi ser at et levende fellesskap som dette må tåle en viss bruk og ha en varighet over tid. Det betyr å ta hensyn til at behovene til beboerne endrer seg, derfor er det mulig å endre planløsning, som det å slå sammen to mindre leiligheter til en større eller legge til flere soverom, ved behov. Samtidig er de byggene som går over to etasjer utstyrt med ramper, som gjør tak og yttervegger lett tilgjengelig for utskiftning og vedlikehold.

Om noen måneder starter oppføringen av fire nye boligkomplekser med fellesområder til bruk for nabolaget. Dette er byggefase 1 av et helt nytt boligkonsept, og en satsning fra Kristiansund kommune.

Prosjektet er rettet mot flyktninger, men skal romme en balanse av både flyktninger, studenter, eldre og andre som ønsker å bo mer "fellesorientert", forklarer en av representantene fra stiftelsen.

Faktaboks:

- Norge er et land med en sterk eier-linje, som har vært en viktig del av velferds-idealet. Som følge av et uregulert boligmarked, er boligen en av de viktigste grunnene til økt ulikhet.
- "Sykepleierindeksen" viser til at en gjennomsnittlig lønnsaker i Norge, ikke har råd til å kjøpe egen bolig. Dette presser flere inn i det private leiemarkedet, preget av usikkerhet, lite selvbestemmelse og dårlige boforhold.
- Dette påvirker også et stadig presset behov for sosialboliger, der kommunene ikke klarer å møte etterspørselen. Tilstanden på sosialboligene i flere kommuner, er i mange tilfeller å regne som svært dårlige.
- Svartlamoen beboerforening i Trondheim ble etablert i 1990, og er i dag Norges første byøkologiske forsøksområde med billige sentrumsnære boliger.
- Selvbyggerboligene for unge kriminelle i Meland kommune, sto ferdig i 2009, og kan leses om på side 10-11.

“Gunstig for studentøkonomien

og en givende ting å bruke tiden sin på.”

Kommunen inkluderer alternativt bofellesskap inn i campusutvikling, som forskningsobjekt rundt folkehelse og bomiljø. Studenter søker etter alternativer til leiemarkedet og ønsker mer givende arbeids- og bo-muligheter.

Kristiansund kommune skaper navn som studentby med etableringen av det nye campuset (CKSU) i sentrum. CKSU skal inneholde høyskoletilbud, fagskole, kompetanseklinikk for den offentlige tannhelse-tjenesten, vekstmiljø for næringslivet og forskningsmiljø.

I tillegg går Høyskolen inn i et samarbeid med Boligstiftelsen i Nordsundet som en del av campusutviklinga. Dette skal i første omgang etableres som et forskningsmiljø, der studenter skal være med å samle inn data til et forskningsprosjekt rundt folkehelse og bo-miljø. Dette har kommet som et initiativ fra Kommunen etter funn fra eget arkiv. “boligen som en integreringsarena for flyktninger: Kristiansund mot en helhetlig praksis.” Denne rapporten fra 2015 er laget av NTNU med finansiering fra Husbanken, og starten på nytenkning innen bolig og integrering utløst som et bofellesskap i Nordsundet.

”Istedenfor å måtte ha en deltidsjobb ved lite samfunnsnyttige steder for å finansiere et enda mindre samfunnsnyttig boligmarked har man mulighet til å gi like mye som man får i et slikt type kollektiv.”

Forskningsprosjekt om folkehelse og bo-miljø.

Forskningsprosjektet skal være med å rekruttere studenter til bofellesskapet. Det er også åpent for studenter som ikke er med i forskningsprosjektet å bo i bofellesskapet. Forskningsprosjektet skal vare i fem år og studenter innen helse og sosialfag skal være med å utvikle og vurdere både prosjektet og tilbudene i bofellesskapet.

Campuset skal stå ferdig i 2024, og kommunen har store forventninger med å bygge opp en studentmasse her i byen. De anslår at opp mot 5000 nye studenter vil komme, som igjen vil kreve en ny masse studentboliger. Kommunen gjør dermed et sjakktrekk med å koble campusutviklingen opp mot boligstiftelsen.

Før Campuset og bofellesskapet står ferdig har det blitt meldt inn flere interessenter fra studentmassen. Vi har spurt en håndfull med studenter om de kunne tenkt seg å bo i Nordsundet bofellesskap.

- Absolutt! Fordi det både ville vært gunstig for studentøkonomien og det høres ut som givende ting å bruke tiden sin på.

- Ja, hvis det hadde vært god standard på boligene og det var god beliggenhet.

- Ja, virker hyggelig, spesielt til en gunstig pris

”Man får mer tilhørighet til der man bor, kontakt med ulike mennesker og derav også perspektiver, og jeg ser for meg at det vil føles meningsfullt”

Må innebære en viss fleksibilitet

- Jeg ville benyttet meg av tilbudet om arbeidsoppgaverne var fleksible på den måte at jeg selv kunne valgt når i uken oppgavene skal gjennomføres. Da kunne dette tilbudet fungert som en fleksibel deltidsjobb på siden av studiet.

- Jeg har opplevd det som vanskelig å studere og ha deltidsjobb, da studiet har stor variasjon i arbeidsmengde fra dag til dag og uke til uke, og deltidsjobben var lite fleksibel og vanskelig å kombinere med studier.

Studentene er mellom 20 -26 år og er studenter innen idrettsvitenskap, eiendom, samfunnsøkonomi, helseøkonomi og sosiologi. Vi spør hva de tenker er maksimum tid (timer/dager i uken) til dugnadsarbeid for at tilbudet fortsatt skal virke interessant?

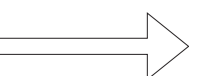
- 1-2 dager i uken. ca. 15 timer

- Spør hvilket type arbeid det er snakk om, men ca. 3 ettermiddager pluss noen helger i mnd kanskje?.

-Spør hvor mye avslag man får på leie av boligen. Selv har jeg kapasitet til å jobbe ved siden av studiene i varierende grad. Enkelte perioder er 20% jobb ved siden mer enn nok mens enkelte måneder jobbet jeg opp mot 60%.

-1 dag. Eller 2 ettermiddager i uka.

-Kanskje en ettermiddag i uka for eksempel, typ 4-5 timer?

“(En) mulighet til å komme tettere på mennesker fra ulike samfunnsgrupper. Også lett tilgang til kunnskapsutveksling med andre fagområder og arbeidsgrupper vil være et stort pluss.”

Et sundbåtstopp unna relevant erfaring

Kristiansund legger stor vekt på tilgjengelighet slik at studenter lett kan komme seg til campus fra de ulike øyene. Et nytt sentrumstopp for sundbåt er dermed etablert rett ved campuset, og dette ligger i direkte kobling til sundbåtstoppet ved Bofellesskapet på Nordsundet.

Studentene vil som de andre beboerne få mulighet til å få en redusert leie i bytte mot dugnadsarbeid som de velger selv. Noe av dette vil være direkte relevant i forbindelse med studieløpet deres, og de vil dermed ha mulighet til å oppnå studiepoeng i forbindelse med sin deltagelse. Dette gjør de ved å arrangere kurs eller aktiviteter som godkjennes og vurderes av faglærerne på høyskolen.

Vi spør hvilken utbytte studentene tror de ville fått av å bo slik:

- Som ergoterapeut tror jeg man kunne fått faglig utbytte av et slikt tilbud, da arbeid med både eldre og flyktninger er en del av faget.

- Som helseøkonom vil et slikt kollektiv også hjelpe meg med å få bedre innsikt i hvorfor og hvordan velferdstjenestene er viktig i ulik grad og på ulik måte for ulike individer og samfunnsgrupper. Også her vil kunnskapsutveksling med andre fagområder og arbeidsgrupper være et stort pluss.

- Ja- studerer eiendom. Ville vært spennende å undersøke denne typen leie. Nei, selve arbeidet er ikke relevant for mitt studie, men det ville uansett vært greit med tanke på at man er student, med dårlig økonomi.

- Med sosiologi, så i aller høyeste grad. Mulighet til å komme tettere på mennesker fra ulike samfunnsgrupper. Også lett tilgang til kunnskapsutveksling med andre fagområder og arbeidsgrupper vil være et stort pluss.

En meningsfull erfaring

Det økonomiske aspektet er vesentlig for studentene, som sårt søker etter et alternativ til et uregulert leiemarked. Samtidig poengterer studentene et like så viktig utbytte, det å skaffe verdifull erfaring, møte mennesker og dyrke felleskap og generelt det å føle samfunnsnytte.

- Jeg tror først og fremst at det hadde gitt med personlig «utbytte». Jeg føler at mange unge i dag generelt har lite kontakt med eldre mennesker og andre grupper mennesker som er i andre livssituasjoner enn seg selv, og at det er synd, fordi jeg tror begge parter kunne fått mye ut av å tilbringe tid sammen.

- Istedenfor å måtte ha en deltidsjobb ved lite samfunnsnyttige steder for å finansiere et enda mindre samfunnsnyttig boligmarked, har man mulighet til å gi like mye som man får i et slikt type kollektiv.”

- Man får mer tilhørighet til der man bor, kontakt med ulike mennesker og derav også perspektiver, og jeg ser for meg at det vil føles meningsfullt.

- En god mulighet til å kunne bytte ulike goder (erfaringer, kunnskap osv.) mellom samfunnsgrupper som ellers ikke møtes på så mange arenaer, og som gagner alle på ulikt vis. I tillegg er det gode insentiver med billigere bo for studenter når alle andre alternativer er dyre og ikke bærekraftige.

Campus Kristiansund

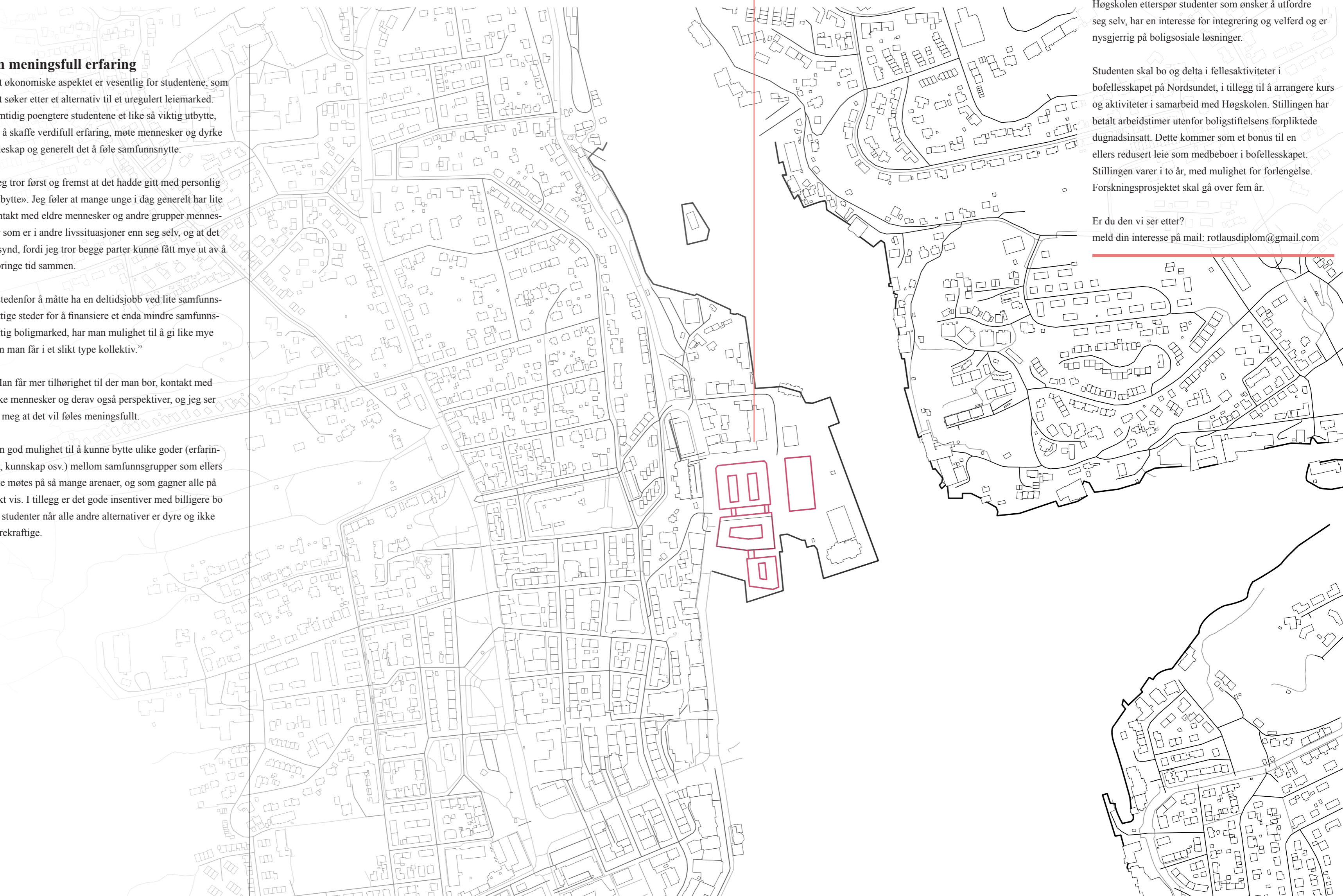
Stillingsannonse: studenter søkes

Campus Kristiansund (CKSU) søker studenter innen helse og sosialfag til forskningsprosjekt om folkehelse og bomiljø.

Høgskolen etterspør studenter som ønsker å utfordre seg selv, har en interesse for integrering og velferd og er nysgjerrig på boligsosiale løsninger.

Studenten skal bo og delta i fellesaktiviteter i bofellesskapet på Nordsundet, i tillegg til å arrangere kurs og aktiviteter i samarbeid med Høgskolen. Stillingen har betalt arbeidstimer utenfor boligstiftelsens forpliktede dugnadsinsatt. Dette kommer som et bonus til en ellers redusert leie som medbeoer i bofellesskapet. Stillingen varer i to år, med mulighet for forlengelse. Forskningsprosjektet skal gå over fem år.

Er du den vi ser etter?
meld din interesse på mail: rotlausdiplom@gmail.com

”Et samfunn for alle trenger flere boligsosiale løsninger”

I forbindelse med bofellesskapet på Goma, har vi snakket med tidligere helsedirektør i Meland kommune, Frode Wikne, som lenge har etterspurt flere alternative initiativ for sosial bosetting. Han var en av initiativtakerne til Selvbyggerprosjektet for unge kriminelle i Meland kommune i fra 2008 til 2009. I dag står prosjektet som et eksempel til etterfølgelse, men det er det ingen andre kommuner som har etterprøvd.

Den tidligere helsedirektøren mener det handler om verdighet og respekt, at de som er under boligstøtte må få mer ansvar og en mulighet til å bidra i sin egen bostituasjon.

Prisbelønt selvbyggerprosjekt uten etterfølgere

De er nesten 14 år siden selvbyggerboligene i Meland kommune sto ferdig. Dette var et suksessfullt alternativt rehabiliteringsprogram for ungdom i Meland kommune. Prosjektet varte i rundt fem år, og var både et kommunalt boligsosialt prosjekt som skulle løse lokale utfordringer i Meland kommune og et nasjonalt pilotprosjekt med mandat fra Den Norske Stats Husbank om å finne nye måter å innvise og inkludere vanskeligstilte målgrupper på boligmarkedet.

Her var seks undommer plukket ut på bakgrunn av ulike utfordringer, med et rehabiliteringsfokus og et mål om å bygge og et stabilt nabolag med gode boliger og varige husholdninger. Deltakerne var mellom 18 og 34 år, og i samarbeid med fagarbeidere innen tømrer og helse og sosial-fag, bygget de sine egne boliger og fikk samtidig mulighet til å oppnå fagbrev som tømrer.

I dag står prosjektet igjen, som et boligsosialt pilotprosjekt, med to nasjonale priser og en rekke positive ringvirkninger. Ikke bare fikk deltakerne etablert seg i egen bolig, men prosjektet viste også en påfølgende reduksjon i vinnings- og narkotikarelatert kriminalitet blant de 6 deltakerne. I tillegg klarte de å gjennomføre og bygge boligene 30-50% rimeligere enn det ordinære markedet.

Vi snakker med Wikne om hvordan et slikt prosjekt kun har vært et engangstilfelle her til lands?

Kommunen må ta ansvar

- Dette med boligsosial bygging og tenkning er noe av det mest spennende jeg har vært med på innen helsefagarbeid. Det at slike prosjekter ikke blir kopiert synes jeg er synd, sier Wikne.

Wikne har i ettertid av prosjektet vært skuffet av mangel på kopiering. Han mener en av de viktigste instansene til sosial boligbygging, Husbanken, i mye større grad skulle

satsset mer og bidra til å pushe prosjektet videre. Wikne mener prosjekter som dette dermed blir personavhengig:

- Så lenge ildsjelene først er der, kan man få til ganske mye, så er det jo en fare for at ting forsvinner raskt når ildsjelen igjen forsvinner. Det er en av begrensningene med den kommunale virksomheten.

Wikne påpeker at psykiske helsevern i Norge er preget av standardiserte løsninger som gir alt for lite variasjoner og muligheter. Dette på tross av at det finnes et mangfold av suksessfulle metoder som er prøvd både utenfor og innenfor landegrensene. Dette er Selvbyggerprosjektet i Meland et tydelig eksempel på.

Frode Wikne var en av lederne for Selvbyggerprosjektet for ungdom i Meland Kommune, som tidligere helsedirektør i kommunen.

Den tidligere helsedirektøren i Meland Kommune, vil være med å løfte fram idéer om alternative boligsosiale løsninger. Men kommunene må også være mer åpne for kopiering av suksessfulle prosjekter, slik som Selvbyggerprosjektet i Meland Kommune, melder han.

200 millioner i samfunnsøkonomisk besparelse

Prosjektet i Meland hadde en kostnadsreduksjon i bruk av statlig institusjon (fengsel/rus) på ca 87 %. I sum førte dette til at selvbyggerprosjektet gav en samfunnsøkonomisk besparelse på 200 millioner kroner i løpet av en fem-års-periode.

På tross av de overbevisende tallene Meland-prosjektet viser til, ser Wikne at skepsis til ressursbruk er en av hovedgrunnene til at alternative boligsosiale prosjekter som dette, ikke blir kopiert. Han mener derfor at kommunene har et ansvar

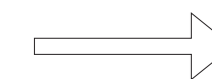
- Gode løsninger blir ikke gjennomført på grunn av skeptisisme. Det å være en pågangs-kommune handler om å utfordre seg selv på de problemene man står ovenfor, det å ta utfordringene på alvor og se bredden i alternativene og hva de kan vinne som en samfunnsmessig helhet.

Tverrfaglig kompetanse

Løsningen er å satse på en større tverrfaglighet i de kommunale instansene, påpeker Wikne videre. Dette, forklarer han, var et grunnelement som var avgjørende for selvbyggerprosjektet i Meland:

- Vi skulle balansere flere utfordringer samtidig. Det ene handlet om rehabilitering der deltakerne måtte holde seg rusfri, samtidig som de skulle få kompetanse og utdanning i tømrerfaget. Dette i tillegg til at selve byggeprosjektet skulle gjennomføres og ferdigstilles. Her var noe av det viktigste ved prosjektet den tverrfaglige kompetansen i det administrative arbeidet, mellom helse- og sosialfagarbeidere og det tekniske.

”- Gode løsninger blir ikke gjennomført på grunn av skeptisisme. Det å være en pågangs-kommune handler om å utfordre seg selv på de problemene man står ovenfor, det å ta utfordringene på alvor og se bredden i alternativene og hva de kan vinne som en samfunnsmessig helhet.”

Å oppfordre til eierskapsfølelse gjennom ansvar og respekt

Videre snakker vi om hvordan selvbyggerprosjektet i Meland peker på noe vesentlig ved sosial bosetting i dag: nemlig mangelen på eierskapsfølelse.

- Meland-Husene står der jo fremdeles i dag og er velfungerende boliger. Mye annet av kommunale omsorgsboliger som jeg selv var med på å saksbehandle i sin tid, ser jo ikke ut i dag og er ganske forfallen. Dette bærer jo preg av at de som bor i disse boligene ikke har den samme eierskapsfølelsen, forklarer den tidligere helsedirektøren.

Et viktig poeng for at boligsosiale prosjekter som det i Meland skal fungere, er at det må være en utvikling over tid, forklarer han. Samtidig forteller han at man må gi mulighet for at folk skal kunne bidra tidlig i prosessen. Dette er en erfaring Wikne har fått etter å ha jobbet med tunge rusmisbrukere i over ni år før selvbyggerprosjektet.

- I Meland så vi, at jo tidligere deltakerne fikk komme inn og få eierforhold til prosjektet, jo bedre. Det å gi ansvar og en forutsetning om å bidra, handler om en form for respekt. Da er det viktig å presentere et spenn av oppgaver, som gir folk mulighet til å velge etter sin kompetanse. Dette kan være det å velge en farge, grunne noen elementer, altså det å finne arbeidsområder der folk med ulik kompetanse kan inkluderes tidlig.

Den samfunnsmessige gevinsten av alternative boligsosiale løsninger

Videre spør vi om relevansen til lignende selvbyggerprosjekter i dag. Wikne opplyser at slik boligsituasjonen er nå, vil flere ha behov for alternative boligsosiale løsninger. Selv har han ytret muligheten for å inkludere flyktninggrupper i et lignende prosjekt.

- Dette legger opp til at en flyktningfamilie blir presentert for en boenhet der det inngår noen forpliktelser, i positiv forstand. Det er et format som dreier seg om inkludering i praksis. Uavhengig av om det er en rusmisbruker, en flyktningfamilie, en student eller et nyetablert par som har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet, er vi nødt å være åpne for alternative løsninger.

Wikne utbroderer:

- Det å skape et sted der det er mulighet til å bidra i et felles prosjekt er viktigere framfor et ensrettet fokus på institusjonalisering og kommunal boligbygging.

Han mener et slikt prosjekt som Bofelleskapet på Goma vil kunne hjelpe eldre i å bo noen år mer alene. Så lenge bofellesskapet er et støtteapparat som kan redusere behovet for hjemmehjelp og sykehjemsplasser.

Hva sier du til de som er skeptiske til slike bosettingsløsninger?

- Det er egentlig et ganske enkelt regnestykke. Mange av de det er snakk om her, får uansett husleien sin betalt fra en offentlig konto, med en tanke om at de videre skal kunne komme seg ut i jobb for eksempel. For mange er likevel dette med å få seg jobb, en treg prosess. Man kan si, pengene går likevel ut, så det er helt avgjørende å finne bedre løsninger som inkluderer beboerne, slik at også de skal føle denne balansen med ansvar.

Wikne poengterer videre:

- Uansett hvordan du snur og vender på det så vil det alltid finnes mennesker i dette samfunnet som vil ha behov for mer hjelp og som vil koste samfunnet mer ressurser enn andre. Det kommer man ikke bort ifra, men man kan likevel jobbe med løsninger som gjør at disse menneskene koster mindre i sum og samtidig gi muligheter for å snu rollene deres fra å få hjelp til selv å kunne bidra og bli ressurser. Et samfunn for alle trenger flere boligsosiale løsninger.

Hva er konklusjonen?

- Det å løfte fram disse idéene og mulighetene, er et viktig arbeid. Plutselig kommer man over noen med initiativ og ressurser som har lyst til å skape noe.

”Et viktig poeng for at boligsosiale prosjekter som det i Meland skal fungere, er at det må være en utvikling over tid.”

Nordsundet er østlige åren inn til sentrumbassenget, mellom Gomalandet og Nordlandet. På gomasiden, ligger en rekke tomme industrilokaler. Dette blir ofte kalt for Goma sentrum. Hvorfor Goma har fått sitt navn, er usikkert. Der noen mener "Goma" er et dialektord for "landtunge," mener andre at navnet kommer av "Go-mat-landet," noe som refererer til at området var kjent for gode beitemarker som forsørget god mat til dyrene. Før var Nordsundet et aktivt område, med fabrikker som produserte fiskelim blant annet. Etter å ha stått brakk i flere generasjoner, er det nytt håp for området og Nordholmen blir igjen limet i nabolaget, ved etableringen av et flerfunksjonelt samlingslokale.

Gomalandet, Kristiansund N.

1900 - 1920

1930

1940

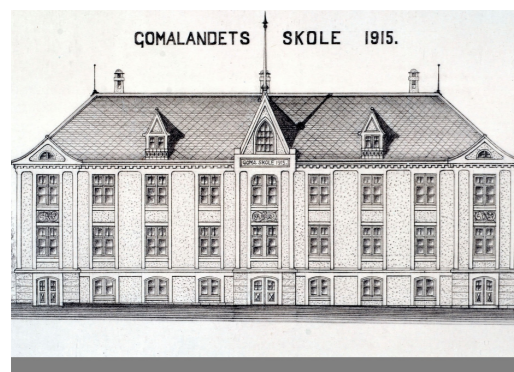
Nordholmen var i sin tid en kjent holm med fabrikker som produserte blant annet fiskelim, smør og tønner.

Bildet er trolig fra 1900- 1910 og viser Nordholmen, Williamsenbrygga, Gomalandet skole, Nordsundet med bebyggelsen på Gomalandet side.

Uten noe særlig veiforbindelse var båt lenge det viktigste fremkomstmiddelet mellom sentrumsområdet på Kirkelandet og Goma.

Bildet viser Nordholmen til høyre og bak ser vi Kirkelandet med Storkaia og Vågekaia. fra Nordsundet med utgivelsesdato 1.1.1932. Utgiver er Henriksen & Steen.

Den første skolen som ble oppført på Goma var i 1878 og var plassert i strandgaten. Senere i 1916 var Gomaskolen oppført, som har stått helt fram til 2021, da skolen ble snerret til fordel for oppføringen av den nye Brannstasjonen.

Foto: Nordmørsmuseene

Nordsundet som er sjøleiet mellom Goma og Nordlandet, forbundet med Nordsundbrua som offisielt åpnet 20 desember 1936, konstruert i jern, og senere støpt opp i betong.

Foto: Nordmøre Museum

Under krigen skjedde det massive ødelegelser i store deler av Kristiansund. Rundt 42 bygninger ble bombet og brent ned i "Goma sentrum", primært området vest for Nordsundbrua og rundt Gomaskolen. Det gamle næringslivet, bestående av brygger langs nordsundet, mistet sine arealer.

Foto: Nordmørsmuseene

Strandgaten og Freiveien, helt sonderknust som følge av herjinger fra krigen.

Foto: Gomalandets venner på facebook /Tor Aage Dyrseth

Kartutsnittet viser den gamle bygningsstrukturen fra 1885 i sammenligning til den moderne strukturen, hundre år senere. Kartet er utgitt av Nordmøre Museum, i 1985

1960

1970

2000

Mange mistet hjemmene sine under bombingene. Etter krigen er det boligbygging som i hovedsak preger goma sentrum.

Den gamle Nordsundbrua fra 1936 ble etter hvert for smal til den voksende trafikken utover 1960-tallet. Derfor ble det satt opp lysregulering i 1970, slik at bussene og trailerne unngikk å møtes på brua. Dette kunne føre til lengere køer. Det ble først flyt i trafikken i 1980 når den nye Nordsundbrua var ferdig. Samtidig hadde man sprengt bort tunnelen på Nordlandet. Den gamle Nordsundbrua ble revet i 1999.

Foto: Nordmøre museum

Byen fikk i tillegg en del hus som gave fra det svenske Røde Kors. 25 av disse husene ble plassert på Goma.

Foto: Gomalandets venner/John Ulseth

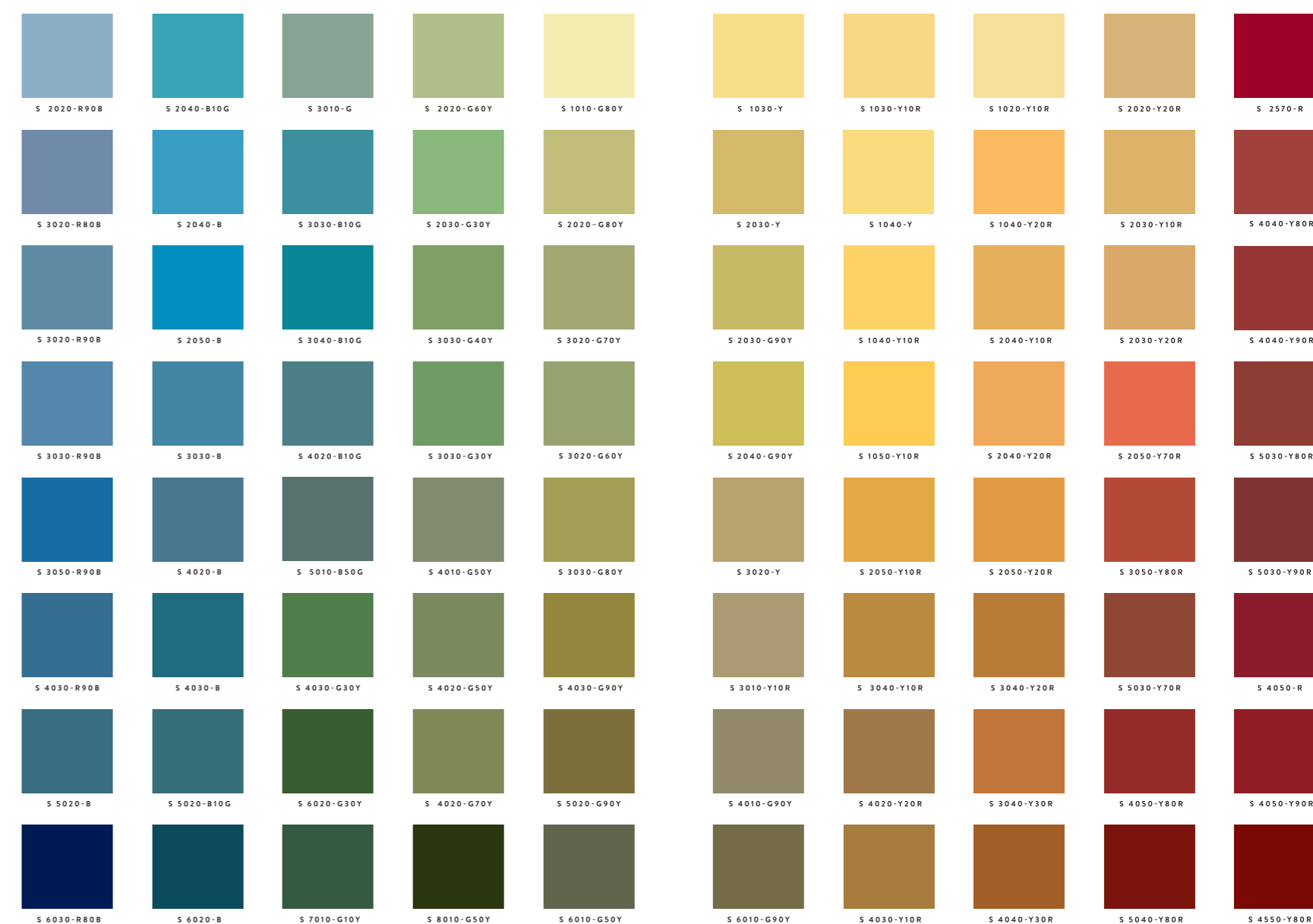
Den nye Nordsundbrua, før den gamle ble revet.

Etter at mesteparten av industrien har flyttet til Bentneset, har nordsundet bestått av delvis forlatte industribygg langs kysten.

DEN POLYKROME PALETTEN

FASADEFARGER FRA GJENREISNINGÅRENE I KRISTIANSUND

Den Polykrome By

Kristiansund har blitt beskrevet som en fargerik by gjennom en rekke år. Dette ble et viktig karakteristisk trekk som skulle løftes fram da byen skulle gjenreises etter krigen.

Fylkeskonservator Chris Allan Sylthe kommer med gølgene kommentar i oppslagsverket *Gjenreisningen av Kristiansund* fra 2009:

”Fargesettingen ble et viktig poeng i gjenreisningsarkitekturen. Man søkte å live det hele opp med sterk variasjon i fargesettingen. Kristiansund ble dermed kjent under navnet *Fargeskrinet*, eller for å si det mer seriøst, *Den polykrome by*.”

Der den polykrome paletten fikk mest utslag var i boligbebyggelsen. I dag er dette fortsatt synlig i, spesielt blant trehusbebyggelsen, der husene står side ved side med ulike farger og nøyanser av rød, blå, gul og grønn. Foretningsgårdene i mur, fikk derimot en dusere fargesetting i mineralpuss av grånøyanser og pastell.

Bildet viser noen av det fargerike boligene som er å finne på Goma.

SLÅR ET SLAG FOR ALLMENNeboliger

Kathrine Emilie Standal er nåværende daglig leder i Boligstiftelsen i Trondheim, og ønsker å slå et slag for allmennboliger som et innarbeidet begrep som muliggjør flere ikke-kommersielle boliger.

- Det er tydelig at Norge ikke har noe spesiell tradisjon for alternative boligløsninger. Jeg mener at det er viktig å legge til grunn et begrep som gjør det lettere å få gjennomslag for prosjekter. Allmennboliger mener jeg er et godt begrep for ikke-kommersielle boliger.

En kommune som jobber på tvers av sektorer og en sterk ikke-kommersiell boligstiftelse

Standal har lang erfaring med å jobbe tett mot kommunen i Trondheim, som daglig leder for Boligstiftelsen i Trondheim og tidligere daglig leder for Svartlamon boligstiftelse. Hun sier selv at hun samler på engasjerte nøkkelpersoner i kommunen som er villige til å tenke alternativt.

- Man må ha en kommune som ser viktigheten av allmennboliger. En endring i riktig retning ville vært å definere et eget lovverk som muliggjør etableringen av flere ikke-kommersielle boliger. Sånn som det er nå, må ofte alternative boligprosjekter være pilotprosjekter for å unngå EØS-lovgivning, som gjør prosessen vanskeligere.

Standal forklarer at kommunene må være flinkere til å jobbe på tvers av sektorer:

- Sektortenkningen er jo ganske gjennomsyrende i alle kommuner. Her ligger utfordringen i å skape samarbeid mellom mennesker og budsjett.

På Svartlamon er det kommunen som eier tomte og boligmassen. Dette med noen unntak, slik som Selbukassa og Eksperimentboligene som er eid av stiftelsen. Standal forklarer at det er viktig å ha en sterk ikke-kommersiell stiftelse i bunn.

- Her må en tenke smart rundt hvordan man skriver vedtekter, slik at en hele tiden kan gå tilbake til det som er formålet til stiftelsen.

Et byøkologisk forsøksområde tuftet på dugnad

Standal har vært pådriver for gjennomføringen av flere selvbyggerprosjekter på Svartlamon. Hun har måttet jobbe målrettet, og forklarer hvordan det har vært viktig å bygge på riktige ressurser både for å overbevise kommunen, men også det å jobbe med motivasjonen til beboerne.

- Her er det viktig å få folk til å få eierskap til ideen, samtidig som at man har en forventningsavklaring på hva man kan få til på egen hånd og hva man må ha profesjonelle til. Motivasjon og engasjement er viktig for å kunne bidra til et slikt type prosjekt.

Svartlamon ble vedtatt som et byøkologisk forsøksområde i 2001, der et av formålene var økologisk boligbygging. Gjenbruk og delekultur rådet allerede grunnen i miljøet, noe som har skapt en god grobunn for to selvbyggerprosjekter. Dette gjelder Eksperimentboligene, som er fem selvbygde boliger i rekke, og Selbukassa, et gammelt tømmerkassehus som ble flyttet inn på Svartlamon. Prosjektene er basert på mest mulig gjenbruk, og å bygge miljøvennlig, med en sterk tro på dugnadsånden.

- Her handlet det i stor grad om å opprettholde en motivasjon for de som skulle investere masse tid og energi i noe de ikke skulle eie selv. Det med å få ned folks usikkerhet var noe vi jobbet mye med. Vi opplevde at det ble viktig å møtes ofte slik at en fikk gjennomgått små konflikter underveis. Her er det lurt at noen utenfor prosjektet kan være til stede for å takle små konflikter.

Å bygge et nabolag

Standal forklarer at mye av styrken ved Svartlamon er at de har klart å bygge seg et nabolag og et nabolag og at dette selvfølgelig har skjedd over tid. Dette, forklarer Standal, handler om en balanse hva gjelder forventninger, som er viktig for at folk skal ha lyst til å være en del av fellesskapet.

- Det var viktig på Svartlamon å spille inn tidlig at man ikke nødvendigvis skulle bli bestevenn med naboene sine, men heller at det skulle være hyggelig å kunne ta en kaffe sammen. Målet med dette er å sette forventningene til et realistisk nivå.

Hva skal til for at nye allmennboliger blir skapt?

- En må gå foran med eksempelets makt, og samtidig vise til hva som skal til for å kopiere og implementere slike prosjekter i en kommune.

”Motivasjon og engasjement er viktig for å kunne bidra til et slikt type prosjekt”

NORDHOLMEN BLIR TIL NABOLAGSHUS

Nå er brobyggingen mellom Nordholmen og Gomalandet igjen igang. Holmen skal etableres som en nabolagsøy og skal huse ulike aktiviteter, ettersom hva nabolaget selv ønsker.

Det har blitt ytrett interesse fra ulike grupper, alt fra ungdom til eldre. En gruppe ungdom har meldt forslag om å holde lan-treff i lokalene, mens den lokale sjakkklubben er allerede igang med å planlegge Nordsundets første sjakkturnering der.

Møtelokaler og verksted

I første omgang er det Boligstiftelsen Nordsundet som flytter sine kontorlokaler inn i det forlatte bygget. Dette blir deres faste møtelokale under rivningen av Strangata 18-28, bedre kjent som Bohustomta.

I denne perioden skal de bruke lokalene som både kontor og verksted, da byggingen av det nyetablerte Bofellesskapet i Strandgaten skal starter allerede før rivningen. Arkitektene forklarer at beboerne skal få lage noen enkle kledningsmoduler, som senere skal hektes fast som kledning på bygningsvolumene.

Etterlengtet renoveringsjobb

Folk fra Goma har i lang tid etterlyst en renoveringsjobb på holmen, da den definerer et viktig historisk ankerpunkt, som sentrum for den gamle industrien. Noen husker til og med lukten av fisk, fra den tiden det fortsatt var firkelimsproduksjon på holmen.

Kommunen melder at det lenge har vært interesse for å renovere byggene på nordholmen og at de er glade for at dette endelig skjer. Det meste av den etterlatte strukturen skal brukes, i tillegg til noen enkle grep for å gjøre det trivelig å være der. Dette i tillegg til promenaden selvfølgelig, som går fra Vågen og langs nordsundet over Nordholmen.

EN GRØNN OASE I HJERTET AV KRISTIANSUND

Bofellesskapet gir byen en ny felleshage

I hjertet av Kristiansund, på en gammel lagertomt langs sjøen, ligger det en liten grønn oase. Her har et bofellesskap tatt i bruk en ubebygget tomt og gjort den om til en felleshage hvor hele Kristiansund kan leie seg en lapp og dyrke egne grønnsaker og urter.

Bofellesskapet har tatt ansvar for å utnytte ledig plass i byen, og har på denne måten skapt et flott tilbud for både unge og gamle. Her kan man koble av fra byens mas og jag og bruke tid på å dyrke sin egen mat. Det er også et flott sted å møte andre mennesker som deler samme interesse for dyrking.

Hagen driftes av beboerne i bofellesskapet, og de har også satt opp et drivhus hvor man kan dyrke tomater, agurker og andre grønnsaker som trenger litt ekstra varme. Her kan man også få tips og råd om hvordan man kan få best mulig utbytte av sin lille parsell.

Det er enkelt å leie en lapp i hagen. Man betaler en symbolsk sum, og så kan man sette i gang med å dyrke sin egen mat. Bofellesskapet stiller med verktøy og annet utstyr som man kan låne, og det er alltid noen tilgjengelig som kan hjelpe til hvis man trenger det.

Felleshagen har blitt en suksess i Kristiansund, og stadig flere velger å leie seg en parsell her. Det er en flott måte å få kontakt med naturen på, samtidig som man kan spare penger og få god og sunn mat på bordet.

Områdeplan for Strandgaten ved Nordsundet.

Føler seg inkludert som dagmamma

Tilbyr dagpass for barn: Eldre beboere hjelper småbarnsforeldre i nytt bofelleskap i Kristiansund

Et verdifull integreringsverktøy

Idet nyoppstartede bofellesskapet i Nordsundet i Kristiansund har eldre beboere funnet en unik måte å hjelpe småbarnsforeldre med å takle ventetiden på barnehageplass. De tilbyr dagpass for barn, noe som gir foreldrene muligheten til å jobbe mens de venter på at den nye barnehagen i området skal stå ferdig.

Med barnehageplassen som fortsatt er noen år unna, er dette dagpasset som tilbys av de eldre beboerne et verdifullt supplement for mange småbarnsforeldre. Denne kreative og omsorgsfulle løsningen viser samfunnsengasjementet og samholdet som finnes i dette bofellesskapet.

Vi tok en prat med noen av de eldre beboerne og barna som nyter godt av dette dagpasset.

Anna, en av de eldre beboerne, sier: ”Vi er glade for å kunne bidra på denne måten. Å tilbringe tid med barna gir oss en følelse av glede og energi. Samtidig gir vi foreldrene muligheten til å jobbe og ta vare på andre forpliktelser mens de venter på barnehageplass. Det er en vinn-vinn-situasjon. Det er også en mulighet for oss eldre å bidra inn i fellesskapet her, det er vår måte å være med å selvbygge dette nabolaget.”

Emma, en 4-årig jente som har vært hos de eldre beboerne, smiler bredt og sier: ”Jeg liker å være her. De leker med meg, leser bøker og til og med hjelper meg med å tegne. Jeg har det kjempegøy!”

Denne kreative løsningen har ikke bare en praktisk nytteverdi, men den har også skapt et sterkt bånd mellom generasjonene. Det er et viktig samfunnsmessig initiativ som fremmer samarbeid, omsorg og inkludering.

I tillegg til å være en verdifull ressurs for småbarnsforeldre, fungerer dagpasset for barn i det nyoppstartede bofellesskapet i Nordsundet også som et integreringsverktøy. Med en betydelig andel flyktninger blant beboerne, skaper denne praksisen en unik mulighet for barn og voksne med flyktningbakgrunn til å lære norsk og bli kjent med det norske samfunnet.

Gjennom lek og samhandling får familier med flyktningbakgrunn en naturlig og morsom måte å praktisere språket på. Dette er en uvurderlig ressurs for deres språkutvikling og integrering i det norske samfunnet.

En aktiv og inkluderende måte å lære språk og ta del i samfunnet

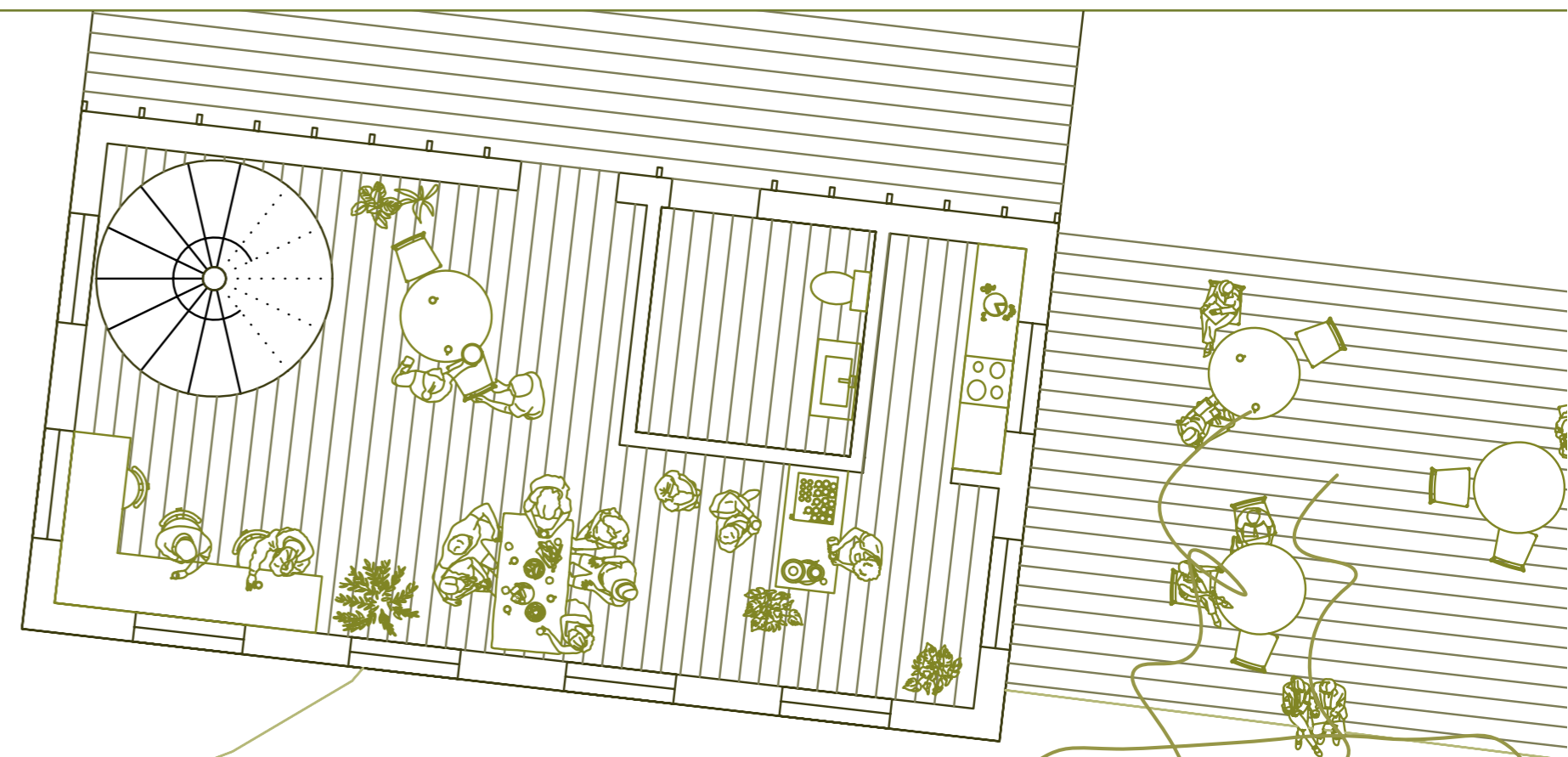
På samme måte gir dagpasset eldre flyktninger muligheten til å bli en aktiv og inkludert del av samfunnet. De kan delta i omsorg for barna, dele sin erfaring og kultur, og samtidig få en meningsfull rolle i fellesskapet. Dette skaper en atmosfære av gjensidig respekt, forståelse og samarbeid mellom beboerne i bofellesskapet.

Vi tok en prat med Aisha, og dette sier hun om opplevelsen med denne dagpass ordninger:

- Dagpassordningen har vært en fantastisk opplevelse for meg. Gjennom lek og glede med barna har jeg ikke bare fått muligheten til å hjelpe dem, men også lære norsk på en naturlig og morsom måte. Det har vært en flott måte å praktisere språket og bli kjent med det norske samfunnet, forteller Aisha

- Gjennom lek og aktiviteter har vi hatt det moro sammen, og jeg har lært mye norsk underveis. Barna er så åpne og tålmodige, og de har hjulpet meg med å forbedre uttalen min og utvide ordforrådet mitt. Det har virkelig gjort læringen til en gledesfylt opplevelse, påpeker hun videre

- Å lære norsk gjennom denne ordningen betyr mye for meg. Det gir meg selvtillit og øker min følelse av tilhørighet til det norske samfunnet. Å kunne kommunisere på norsk åpner opp dører for meg og gir meg muligheten til å være mer uavhengig. Jeg er takknemlig for at jeg kan lære språket gjennom lek og glede med barna,

Det åpner en ny Nabolagskafé i Strandgaten Bofelleskap.

Hjemmebakst og nytraktet kaffe å finne på Nabolagskafé Nordsundet

Det siste året, mens de to nye byggene på Nordholmen har blitt bygget og ferdigstilt, har ”kaffegruppen” arrangert provisoriske nabolagskafeer på Nordholmen. Dette har vært et flott tilbud for både unge og gamle på Gomalandet, og har inkludert matretter fra hele verden. Nå øker de åpningstidene fra én dag i uken til tre dager i uken.

Kaffegruppen gleder seg til å flytte inn i en mer profesjonell kafé, hvor de kan servere befolkningen i Kristiansund. ”Vi ønsker nå å invitere hele Kristiansund til å besøke oss fra sentrum, enten ved å ta en tur langs promenaden eller ta sundbåten til stoppet ”Kitty Williamsen”.

Bofellesskapet er organisert slik at når du signerer en leiekontrakt, får du en meny med ulike oppgaver du kan bidra med, inkludert å være med i kaffegruppen. Dette gjøres for å fremme en annen type byutvikling, der beboere i et nærrområde føler at de har eierskap til utviklingen som skjer.

Vi spurte gruppen hvor eventuelle inntekter fra kafeen går. Noen av oss har dette som en arbeidstrening og får lønn for det, men for mange andre er dette en frivillig oppgave. Derfor har vi lave kostnader når det gjelder lønninger. Vi sparer på dette ved å ha lavere leie der vi bor, noe som gjør at vi ikke trenger å ta høy pris på kaffe og mat. Dette betyr at alle kan komme hit for å få en kopp kaffe og sosialisere seg. Pengene går tilbake til gode råvarer og drift av kafeen.

Kafeen vil være åpen hver fredag, lørdag og søndag. Vi håper å kunne ha åpent syv dager i uken i fremtiden.

For kommunen er kafeen et grep for å invitere inn i det nye prosjektet på Strandgaten og Nordholmen, for å sørge for å belyse det nye området og at folk benytter seg av tilbud utenfor sentrum, dette skal være et område for hele Kristiansund. Dette er også bare et av tilbudene som alle kan benytte seg av, det er for eksempel også anlagt en urte og gro hage i området som alle kan melde seg opp til å være med i.

Fikk tømrerutdanning og bolig: Nordsundet Bofellesskap viser vei gjennom deltakelse

I det sjarmerende samfunnet på Nordsundet i Kristiansund, har et unikt bofellesskap vokst frem, der noen av innbyggerne har fått en sjelden mulighet til å skape en eierskapsfølelse gjennom deltakelse i byggeprosessen. Dette mangfoldige fellesskapet, bestående av flyktninger, eldre, studenter og alle som ønsker å være en del av det, har funnet en bemerkelsesverdig løsning på leieboligutfordringer.

Tømrerutdanning etter bygging av egen bolig

Et bemerkelsesverdig sosialt "eksperiment" vokst frem under navnet Nordsundet Bofellesskap. Dette bofellesskapet skiller seg ut ved at beboerne har fått muligheten til å skape en eierskapsfølelse og en dypere forbindelse til sitt hjem gjennom sin deltakelse i byggeprosessen.

En spennende dimensjon i Nordsundet-prosjektet er tilbudet om tømrerutdanning til de som ønsker å bidra til fellesskapet på en praktisk måte. Gjennom et samarbeid mellom kommunen og Kristiansund videregående skole, har deltakerne en unik mulighet til å tilegne seg verdifulle ferdigheter samtidig som de bygger sine egne hjem. Denne muligheten gir beboerne en dypere følelse av eierskap og stolthet over boligene de har vært med på å skape.

Vi hadde gleden av å snakke med Sara, en ung flyktning som har funnet sin vei til integrering og eierskap gjennom sin deltakelse i Nordsundet-prosjektet.

- Dette prosjektet har gitt meg en unik mulighet til å føle meg som en ekte eier av mitt eget hjem, forteller Sara entusiastisk.

- Gjennom tømrerutdanningen har jeg ikke bare lært verdifulle ferdigheter, men jeg har også blitt en del av et fellesskap der vi bygger noe sammen. Jeg føler meg virkelig som en del av dette stedet, forklarer hun videre.

Fra tømrerlærling til lærerassistent

Boligstiftelsen er nå i gang med andre byggeperiode, etter at de første boligene ble ført opp for fem år siden. Da fikk en håndfull mennesker med flyktningbakgrunn ta del i byggingen av bofellesskapet før de flyttet inn. Denne gangen er det en blanding av allerede etablerte beboere og nye innflyttere, som tar del i tømrerlaget sammen med elevene på KVS.

Dette gjør at de som allerede har fått fagbrev, får være med og i tillegg være lærerassistenter for neste generasjons innflyttere.

- Det er utrolig givende å kunne dele de erfaringene jeg fikk da jeg først ble med på dette. Det å dele opplevelsen av noe som betydde så mye for meg, er en ganske sterk opplevelse, sier Sara

Hun forteller videre med et smil om munnen:

- Jeg elsker i tillegg å kunne lære bort, og min erfaring gjør at jeg har en ganske god forståelse for deres situasjon både som uerfaren tømmer og som ny i det norske samfunnet.

Bidra med ulike ressurser

Saras erfaring fra å være tømrerlærling til lærerassistent, er en viktig del av det Boligstiftelsen står for. Dette bygger videre på det større prosjektet som boligstiftelsen jobber mot, som handler om mer enn det å stå med hammeren i hånden. Tømrererfaringen er nemlig kun en av flere arbeidsoppgaver som beboerne kan velge mellom.

Sara deler sin erfaring med prosjektet:

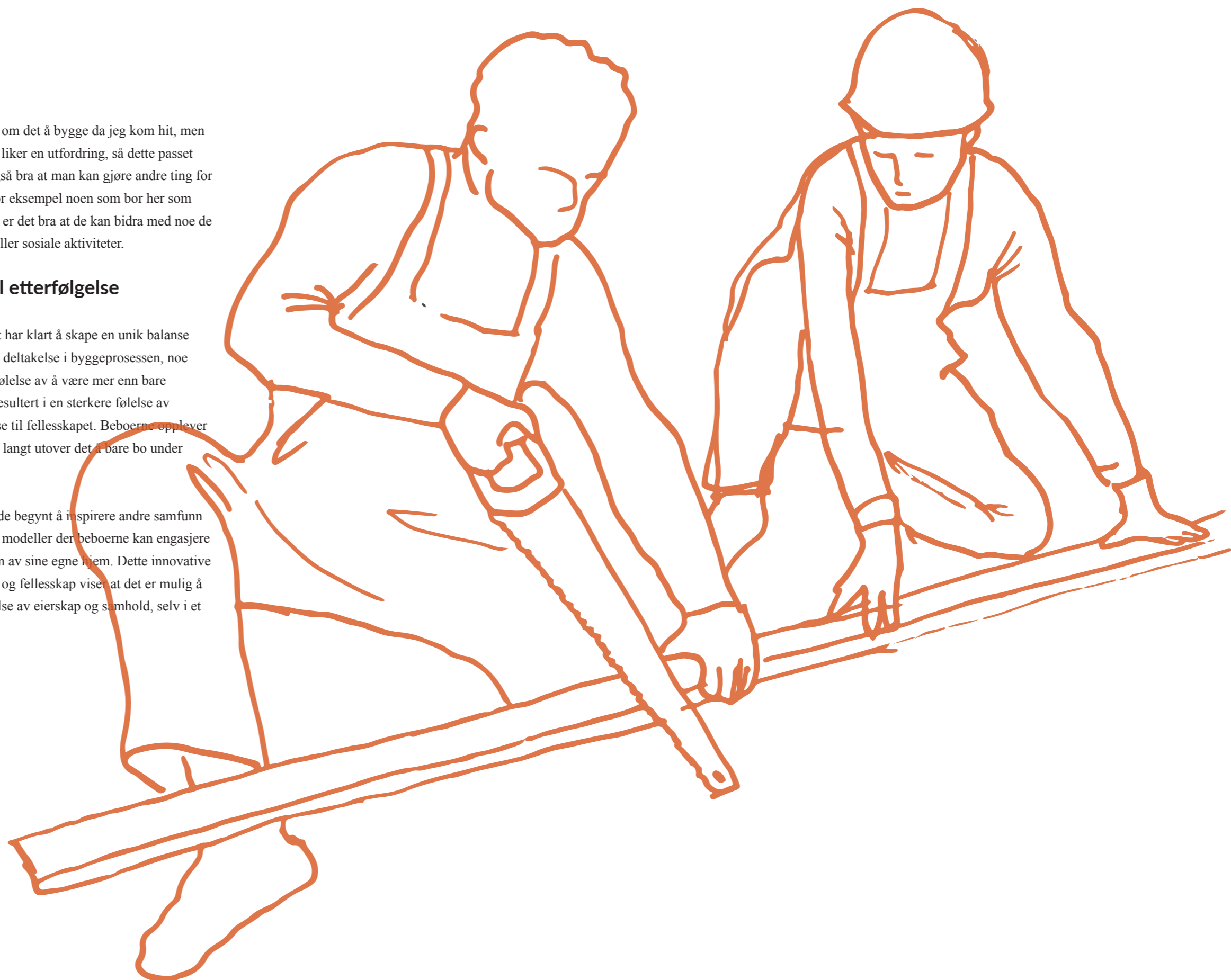
- Jeg visste veldig lite om det å bygge da jeg kom hit, men jeg har mye energi og liker en utfordring, så dette passet bra for meg. Det er også bra at man kan gjøre andre ting for å bidra. Jeg kjenner for eksempel noen som bor her som ikke liker å snekre, da er det bra at de kan bidra med noe de liker, som barnepass eller sosiale aktiviteter.

Et eksempel til etterfølgelse

Nordsundet-prosjektet har klart å skape en unik balanse mellom leieboliger og deltakelse i byggeprosessen, noe som gir beboerne en følelse av å være mer enn bare leietakere. Dette har resultert i en sterkere følelse av eierskap og forpliktelse til fellesskapet. Beboerne opplever en tilhørighet som går langt utover det å bare bo under samme tak.

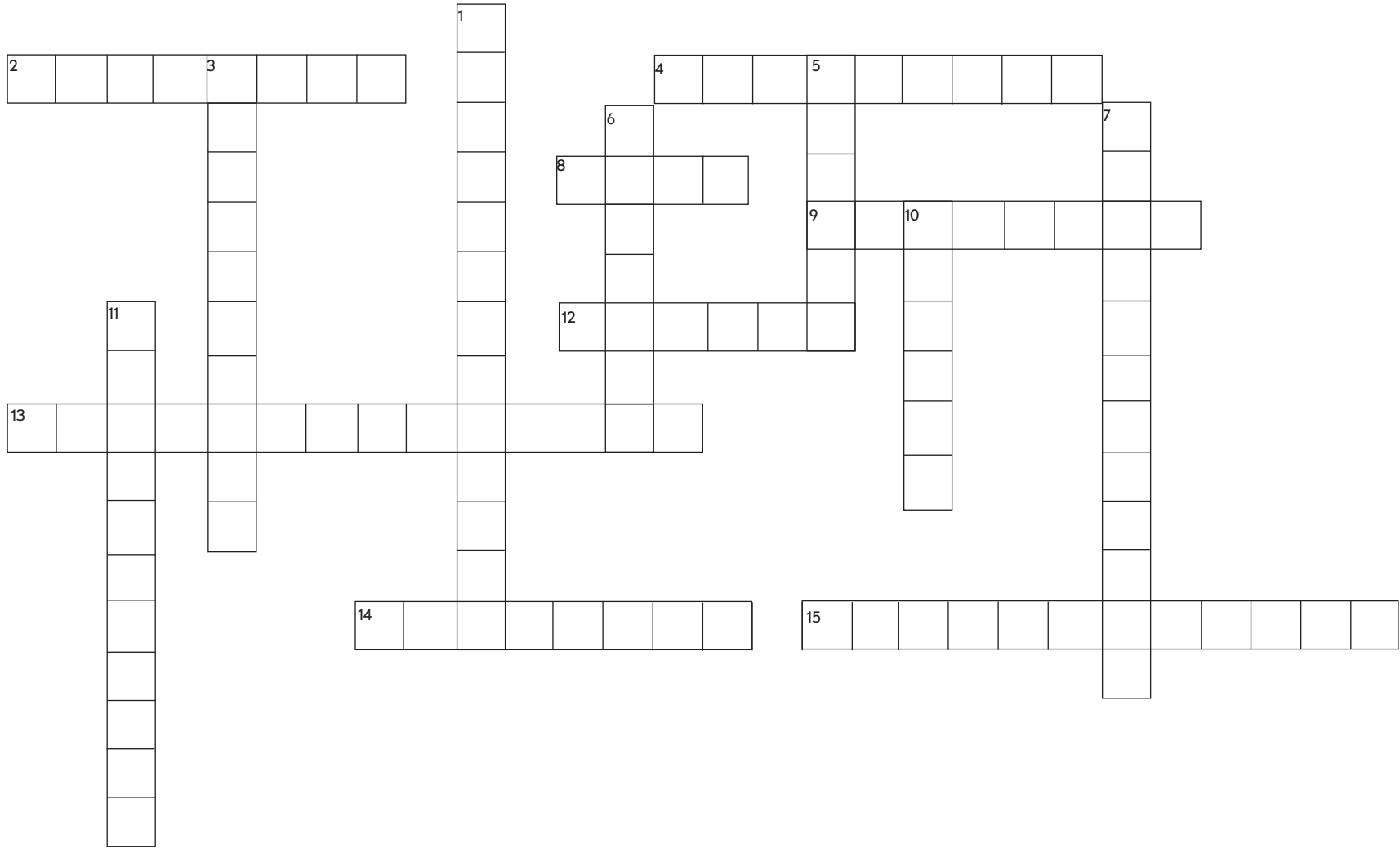
Nordsundet har allerede begynt å inspirere andre samfunn til å utforske lignende modeller der beboerne kan engasjere seg aktivt i utviklingen av sine egne hjem. Dette innovative tilnærmingen til bolig og fellesskap viser at det er mulig å skape en sterkere følelse av eierskap og samhold, selv i et leieboligmiljø.

Ved å tilby tømrerutdanning gjennom et samarbeid med kommunen og Kristiansund Videregående skole, opplever beboerne av Nordsundet bofellesskap en dypere tilknytning til sine hjem og fellesskapet de er en del av. Nå begynner neste byggeperiode.

HJERNETRIM KRYSSORD

Vannrett

2. Kristiansund + blandaball
4. Base
8. Fiskevær
9. Nytt kulturhus
12. Selvbyggerprosjekt for unge kriminelle
13. Eier og forvalter av boligmasse
14. Flerfarget
15. Ikke-kommersiell bolig for alle

Loddrett

1. Plan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030
3. Å være deltagende i boligbygging
5. Felles innsats
6. Forløp
7. Atlanterhavsbyen
10. Uten tilhørighet
11. Medlemskap

Svar:

1. Bærekraftsmål
2. Ballisund
3. Selvbygger
4. Fundament
5. Dugnad
6. Prosess
7. Kristiansund
8. Grip
9. Normoria
10. Roløs
11. Tilhørighet
12. Meland
13. Boligsiftelse
14. Polykrom
15. Allmennbolig